

”ראשי המכון הודיעו ליהודי הקשיש
כי מעולם לא הניח תפילין, אך הוא
בתגובה פרץ בריקוד נלהב” • מרן
הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין
שליט”א על עבודת ד’ בשמחה

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת וארא תשפ"ד | גליון מס' 413 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

"אבא עצמו היה מבטל את עצמו בביטול מוחלט כלפי אביו מרן הסטייפלר זיע"א, וכל עוד הסטייפלער היה חי עמנו, אבא בכלל לא היה מביע את דעתו על משהו או מייעץ עצות, כאלו דברים הוא היה מיד מפנה לאביו, וככל היוצא מפיו יעשה"

ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שלמה קניבסקי שליט"א,
בשיחה מרתקת על הדרכים להקנות ולקנות 'גישמאק' בלימוד הגמרא

יעקב א. לוסטיגמן

מזה שנים רבות שהגאון הגדול רבי שלמה קניבסקי שליט"א, בנו חביבו של מרן שר התורה רבינו הגר"ח זצ"ל, מרביץ תורה בישיבות 'קרית מלך' ו'תפארת ציון' בבני ברק, וכבר זכה להעמיד תלמידים הרבה, הלא המה פזורים בכל היכלי התורה, והמבוגרים שבהם כבר הפכו בעצמם למרביצי תורה על פי דרכו המיוחדת של ראש הישיבה שליט"א.

בהזדמנות שניתנה לנו לשחר את פניו, ביקשנו לשמוע מפיו של ראש הישיבה שליט"א איזו עצה טובה למגידי שיעורים ומרביצי תורה, היאך יוכלו להעביר את דברי הגמרא באופן שימצא חן בעיני השומעים ויומתק לחיכם.

"סבורני שכל מגיד שיעור או ראש ישיבה יאמר לכם, שהדבר הראשון שצריכים לעשות כדי להמתיק את התורה בפי השומעים הוא בראשונה להתכונן היטב לשיעור. ככל שהתוכן יהיה ברור ומבורר יותר אצל המגיד שיעור עצמו, כך יומתקו הדברים יותר באוזני השומעים ובפיהם.

"מעבר לכך, צריכים להשקיע גם מחשבה ומאמץ בהעברת הדברים בשפה ברורה ככל האפשר. הרי השומעים צריכים לאמץ את מוחם כדי להבין את תוכן הדברים שאומר הרב, למה שנעמיס עליהם את הצורך להבין גם את עצם הדיבורים שלו? תפקידו של הרב הוא שהם יבינו, עליו לדבר בקול ברור ובשפה ברורה, כדי שהחלק הזה לא יצריך

מאמץ מצד השומעים, והם יוכלו להפנות את כל תשומת הלב שלהם לתוכן עצמו, להבין אותו טוב יותר ולמצוא בו יותר טעם ומתיקות. "על כך אני יכול להוסיף דבר נפלא ששמעתי מאבי מורי זכר צדיק לברכה, שסיפר שפעם בא מגיד שיעור אל דודו, מרן החזון איש זצ"ל, ובפיו שאלה קשה. "הרי דרכו של החזון איש היתה שצריכים ללמוד עם הבחורים את הפשט של הגמרא, ולהתמקד בפשט. זה עיקר העיקרים, לפני כל

מדברים על 'בהירות', אין הכוונה לכך שהלומד חייב להבין את כל הסוגיא בלי שתהיה לו שום קושיא. לא ולא. מותר שיהיו קושיות, אבל צריכים לדעת להגדיר ולמסגר את הדברים. אין הסוגיא נפתחת, מה השאלה המרכזית, מה הגמרא רוצה לומר בסברא הזאת שהובאה עכשיו ומה היא מבקשת להוכיח מהברייתא שהוזכרה כאן, מה היה ההווא אמינא איך דחתה אותה הגמרא, ומה היא המסקנא. "אבל יש עוד חלק שלעניות דעתי הוא חשוב מאוד כדי לקבל גישמאק. סיימת ללמוד סוגיא? תשנן אותה. תחזור עליה! שיהיה לך משהו ביד! כך יהיה לך חשק ללמוד גם את הסוגיא הבאה. "כשאדם לומד סוגיא ומשקיע בה ומבין אותה היטב, אבל לא משנן אותה וממשיך לסוגיא הבאה, אחרי זמן קצר מאוד הוא כבר שוכח את הסוגיא הקודמת, ובוודאי שלא יודע אותה בכזאת בהירות כמו שידע אותה בעת שעסק בה. הוא מרגיש שבמידת מה העמל שלו היה לשווא, לא נשאר לו מזה נכס לכל החיים כמו שקיווה. לעומת זאת, כשהוא חוזר ומשנן ולוקח אתו את הסוגיא, יש לו תחושת סיפוק. "אדם שלמד סוגיא וידע אותה, יכול לחשוב עליה גם בלילה כשהוא נשכב לישון. במקום לספור כבשים עד שיירדם, הוא יכול לחשב את הסוגיא בראש שלו, את השקלא וטריא מתחילה ועד סוף, מה היתה מסקנת הגמרא לפי רש"י ומה המסקנא לפי תוס', מה היתה השאלה של תוס', ומה הם שני התירוצים שהוא תירץ, וכמוכן גם מה הנפקא מינא ביניהם. אני חושב שמי שהגיע למצב כזה שהוא מסוגל לחזור על כל הסוגיא בעל פה, מתוך הזיכרון, כל הלימוד שלו מקבל טעם אחר, הסיפוק הוא גדול יותר, לאין ערוך".

• **האם יצא לכם, לבניו של מרן שר התורה זצ"ל, לדבר עמו פעם בנושא הזה? היה דבר כזה שילד חוזר הביתה ואומר לאבא "אין לי חשק ללמוד, מה עושים כדי לפתור את הבעיה?"**

"לא. זה בכלל לא היה הכיוון. אבי מורי זצ"ל לא היה מבין בכלל את השאלה הזאת. מה זאת אומרת אין גישמאק ללמוד? אז תלמד בלי גישמאק. מחר יבוא מישהו ויגיד שהוא לא מוצא טעם חלילה באחת ממצוות התורה, בגלל זה נאמר שהוא פטור מלקיים אותה? אין דבר כזה. "אני מאמין שאנשים אחרים בוודאי שאלו את אבא זצ"ל שאלות מהסוג הזה לאורך השנים. שאלו אותו הרבה שאלות, בכל תחום אפשרי וכנראה שגם בתחום הזה, אבל אנחנו, אני לפחות לא חשבת אפילו לרגע שהוא הכתובת המתאימה לשאלות מהסוג הזה..."

"בכלל, אנחנו לא גדלנו בבית שבו היתה הרגשה שיש לנו אבא שונה מכל האבות. קודם כל כי לא הכרנו שום דבר אחר, והורגלנו מגיל ינקות לכך שהוא כל הזמן לומד וחוזר ומשנן, וכו', ורק בגיל יותר מבוגר הבנו שיש פה משהו מיוחד. בנוסף, אבא עצמו היה מבטל את עצמו בביטול מוחלט כלפי אביו מרן הסטייפלר זיע"א, וכל עוד הסטייפלער היה חי עמנו, אבא בכלל לא היה מביע את דעתו על משהו או מייעץ עצות. כאלו דברים הוא היה מיד מפנה לאביו, וככל היוצא מפיו יעשה. הוא בכלל לא ביטא את דעתו או רצונו כל עוד אביו היה חי."

"רק אחרי שהסטייפלער נפטר, פתאום ראו שיש כאן עוד מישהו

המפרשים וכל החקירות והדרישות, קודם כל לוודא שהבחורים בישיבה מבינים הדק היטב את הפשט הפשוט של דברי הגמרא. "בא מגיד שיעור אחד לחזון איש ואמר, מה אעשה שהתלמידים שלי אינם מצליחים להרגיש את הגישמאק והמתיקות בפשט הגמרא? הם לומדים את הפשט כמי שכפאו שד, בלי שום הנאה מהלימוד הזה. לעומת זאת, אם נלמד איתם מפרשים ונעסוק בעיון העמוק, הם ייחזרו מהחקירה והפלפול..."

"השיב לו החזון איש במילים ספורות, תשובה חדה וברורה: כשלמגיד שיעור יהיה טעם בלימוד הפשט, גם לתלמידים יהיה בו טעם! "כוונת דבריו היתה שלא נכון עשה אותו מגיד שיעור שזרק את האחריות על התלמידים, כאילו הם אלו שלא יכולים ליהנות מלימוד הפשט. אלא הוא עצמו לא מצא טעם בלימוד הפשט, ולכן לימד את התלמידים באופן כזה של חוסר חשק והתלהבות, ואם כן, איך יוכלו התלמידים ליהנות מהלימוד?"

"היוצא מדבריו הוא, שמגיד שיעור צריך למסור את השיעור עם חיות, עם התלהבות, 'לעבעדיקייט'. רק כך יוכלו התלמידים ליהנות מהלימוד. אם המגיד שיעור מגיע ומוסר את השיעור בצורה יבשושית חלילה, כמוכן שהתלמידים ירגישו טעם דומה בלימודם. "אני אומר את זה מתוך הניסיון, ובטוחני שמגיד שיעורים וראשי ישיבות רבים אחרים יעידו עדות דומה. כשהמגיד שיעור חי את הלימוד, כשהוא נהנה ונושם כל ווארט, כל קושיא חזקה, ההנאה הזאת עוברת הלאה וחודרת ללב התלמידים.

"מספרים על ב'ברכת שמואל', הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, שפעם הציג בפני תלמידיו במהלך השיעור איזו קושיא עצומה, כמדומני שהיתה זו שאלה של רבי עקיבא איגר זצ"ל. קפץ אחד התלמידים והשיב תשובה מצוינת לשאלה הקשה. נזף בו רבי ברוך בער בחביבות ואמר לו: רגע, מה אתה רץ לומר תשובה, תן לנו ליהנות מהקושיא לפני שאתה מתרץ אותה!!!

"יש בסיפור הזה לימוד גדול עבורנו. צריכים לדעת ליהנות מקושיא טובה, להתענג על הסברא המיוחדת, למצוא גישמאק בתירוצ נפלא. לשים לב לכל התפתחות במהלך הסוגיא, להתבונן וליהנות מזה. לא סתם להעביר את סדר הדברים, פלוני שואל ופלוני מתרץ, צריכים לחיות את זה! וכשהמגיד שיעור לומד כך, גם התלמידים שלו ירגישו את הטעם הנפלא הזה."

• **הדברים נפלאים ומתוקים, ובוודאי ימצאו רבים ממגיד השיעורים תועלת מרובה בקריאתם, אבל מה יענו ויאמרו אלו שלא זכו להרביץ תורה לאחרים, אנשים מבוגרים וצעירים, גם בחורי ישיבה שלומדים בכוחות עצמם דף גמרא, בין אם בעיון ובין אם בבקיאות, ורוצים עצה טובה להרגיש טעם ומתיקות בלימוד, זה נכון גם לגבי מגיד השיעורים, הרי ראש הישיבה אמר שהמגיד שיעור חייב ליהנות מהלימוד כדי להנחיל את הטעם לתלמידיו, ואם כן יבוא המגיד שיעור ושאל בעצמו, איך באמת הוא זוכה להרגיש את הטעם הזה???**

"בהירות, בהירות בהירות! זה המפתח להנאה בלימוד. וכשאנחנו

שכל הזמן היה לידו והסתתר מאחוריו, או אז התחילו לשאול אותו שאלות, ונהיה לו מעמד ציבורי כאדם גדול בפני עצמו".

• **אומרים שמרן הסטייפלער זיע"א העיד על עצמו שהוא השקיע בכתיבת ספרו 'קהילות יעקב' שיהיה בשפה ברורה ונעימה, כדי שאפילו ילד צעיר יוכל להבין את דבריו. איך באמת עושים דבר כזה?**

"אכן, יש כזאת אמרה שאומרים בשמו. הוא גם הסביר את הסיבה ואמר שאם כבר צריכים להתאמץ להבין, עדיף שיתאמצו להבין את הרשב"א. מה פתאום להשקיע בהבנה של 'קהילות יעקב'? תלמוד רשב"א. אלא מה, ללמוד רשב"א זה קשה, וללמוד 'קהילות יעקב' זה קל... זה היה החשבון שלו.

"אבל לגופם של דברים אני לא חושב שזה באמת כך שהדברים מובנים לילדים. הסטייפלער ברוחב דעתו ובגאונותו העצומה עשה כל מאמץ אפשרי כדי לקרב את דבריו לאנשים פשוטים, אבל עינינו הרואות שהוא חשב שלילדים צעירים יש לפחות השגה בגאונות שלו...

"אני יכול לומר מהניסיון שלי, פעמים רבות למדתי 'קהילות יעקב' וחשבתי שאני מבין את דבריו לאשורם, ולאחר מכן פתאום הבנתי שיש כאן משהו הרבה יותר עמוק, וזה לא כזה קל ופשוט כמו שזה נראה. לא פעם הגעתי לשיעור והתחלתי לומר 'שטיקל' קהילות יעקב, ובחור בא עם שאלה כזאת שגרמה לי להבין שבעצם לא הבנתי באמת את מה שהוא אומר והייתי צריך יגיעה והתעמקות כדי להבין את דבריו לאשורם.

"מה שכן, היתה לו הסברה נפלאה ומתוקה. כשהוא היה אומר שיעור זה היה פשוט תענוג נפלא לשמוע אותו. הוא היה מתחיל מהגמרא, מסביר את הפשט הפשוט, קורא בפנים, לאחר מכן קורא רש"י ומסביר, ואז היה מגיע עם שאלה ותשובה ומתחיל לפלפל, זה היה תענוג נפלא לשמוע אותו, והחידוש היה שגם מי שבכלל לא הכיר קודם את הסוגיא שבה עסק השיעור, יכול היה ליהנות מהשיעור. כמובן שמי שבא מוכן קיבל יותר תועלת, אבל גם מי שלא הכיר את הסוגיא יכול היה להבין חלקים מהשיעור, וליהנות משמיעתו, כי באמת היה לו כשרון מיוחד שהקב"ה חנן אותו, בהסברה מופלאה ומיוחדת מאוד".

• **לסיום, האם יש לראש הישיבה עצה למגידי שיעורים, איך לגרות את התלמידים לשאול שאלות טובות בשיעור???**

"הדרך הנכונה לעשו את זה היא פשוט לוודא שהבחורים מבינים היטב את הנלמד. הרי ידוע שכשם שאין פרצופיהם שווים כך אין דעותיהם שוות, וממילא לא ייתכן שכל הבחורים בשיעור יסימו על כל סברא שמוצגת בפניהם. אם הבחורים מבינים את הסברא, לא ימלט שחלק מהם יתקשו בה וישאלו עליה שאלות. זו דרכה של תורה, וזה דרכו של עולם. כשהבחורים לא מבינים את הפשט באופן ברור, לא יהיו להם שאלות טובות, השאלות שלהם יהיו שאלות של חוסר הבנה, אבל ברגע שהם יבינו את הפשט, באופן אוטומטי אמורות לצוץ גם שאלות טובות.

"אבל בשביל זה צריך שהמגיד שיעור יהיה מוכן לשמוע שאלות, ולקבל אותן כשהן טובות, וכאן אנחנו מגיעים לנקודה חשובה שלמדתי אותה עם השנים.

"הרי בשיבות לומדים את אותן מסכתות פחות או יותר, יש מחזור לימוד של המסכתות בעיקר בנשים ונזיקין, וחוזרים על אותן מסכתות אחת לשלוש שנים אם זו ישיבה קטנה, ובישיבה גדולה המחזור הוא גדול יותר.

"כשמגיע מגיד שיעור ותיק למסור שיעור, זה בעצם שיעור שהוא כבר מסר אותו יותר מפעמים שלוש. לפעמים זאת הפעם השביעית שהוא מסר שיעורים על הסוגיא הזאת, הוא מכיר אותה מצד לצד, אין שום מפרש שנעלם מעיניו, הכל הוא יודע בסוגיא הזאת.

"ואז, כשהוא מתחיל להרצות את הדברים ומציג את אחד מיסודות הברזל של הסוגיא, קופץ ילד צעיר בן 14 או בן 17, לא משנה הגיל, ושואל אותו 'מי אמר?'".

"מטבע הדברים זה יכול להכעיס את המגיד שיעור. מה זאת אומרת 'מי אמר?' זה הרי ידוע ומסוכם על כולם, כבר 40 שנה אני מלמד את הסוגיא הזאת והיסוד הזה הוא יסוד ברזל, למה אתה שואל אותי כזאת שאלה ילדותית???"

"אבל האמת היא שהמגיד שיעור צריך לעצור לרגע, ולנצל את ההזדמנות. מי אמר באמת? מי אמר!!! בוא נבדוק, אולי לא באמת הבנתי את היסוד הזה לעומקו.

"דווקא לתלמידים שלומדים את הסוגיא הזאת בפעם הראשונה בחייהם, יש לפעמים שאלות מצוינות, הרבה יותר ממה שישאלו תלמידי חכמים ותיקים, כי המגיד שיעור כבר נשען על ההבנה שלו מהפעמים הקודמות, הוא בכלל לא בודק את הדברים שוב ושוב, התלמיד לעומת זאת פוגש את המושג הזה בפעם הראשונה ובאופן טבעי הוא רוצה לבחון אותו, מי אמר? תוכיח לי שזה באמת כך!"

"בלי ספק, זה עוד פשט במה שאמרו חז"ל 'ומתלמידי יותר מכולם', כי מגיד שיעור חכם ידע לנצל את השאלות ה'מעצבנות' הללו, כדי להשביח את הלימוד שלו עצמו בסוגיא, להגדיר את הדברים בצורה מחודדת יותר, והגיע לרמת הבנה טובה ומעמיקה יותר".

ראשי המכון לא ידעו כיצד להודיע על כך ליהודי הקשיש, הרי הוא עלול להתעלף בו במקום! והנה, היהודי מגיע לקבל את התפילין בחזרה, וכשהוא שומע את תוצאות הבדיקה, הוא פורץ ב...ריקוד נלהב, 'היינו בטוחים שמרוב הצער ההלם שאחזו בו, האיש פשוט יצא מדעתו'

מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
על עבודת ד' בשמחה ועל הגוי שרשם את דירתו על שם שכנו היהודי

מְחַר יַעֲשֶׂה ה' הַדְּבָר הַזֶּה בְּאַרְץ (ט ה)

התבוננות בניסים שנעשו ע"י השי"ת במצרים, מלמדת אותנו עד כמה מורכב היה כל נס ונס מפריטים רבים, שכולם 'תוכננו' על ידי הבורא יתברך, ואז גם הזכירה וההודיה על הניסים, תהיה מתוך שמחה והלל, בראותנו את גודל האהבה של השי"ת לבניו.

התקבל אצלנו מכתב מארה"ב ובו שאלה מעניינת, וזימן לנו השי"ת למצוא תשובה לשאלה מפרשת השבוע, ובדרך אגב נוכל ללמוד מכאן על הסעיפים וסעיפי הסעיפים מהם הורכבה כל מכה ומכה שהנחית הקב"ה על המצרים במצרים.

המקרה היה עם גוי שהסתבך עם השלטונות באמריקה, שטענו שהוא מרוויח סכומי כסף גדולים, ויש לו נכסים רבים, ואינו משלם עליהם את המיסים הנדרשים. כדי להוריד מעליו את הטענות, הלך הגוי ועשה מעשה.

לגוי ההוא היה שכן יהודי תם וירא שמים. הוא רשם את הדירה שלו על שמו של השכן היהודי, מבלי שהשכן ידע על כך מאומה. ברמה המעשית, אי אפשר להבין כיצד הוא עשה זאת, אבל כך צוין במכתב שהגיע אלינו מארה"ב.

כוונתו של הגוי היתה להשיל מעליו את תביעתם של שלטונות המס, וכאשר יגיעו לעשות בדיקה ברכושו ובנכסיו, יראו שבעצם אין לו מאומה, ויניחוהו לנפשו...

וכך אכן היה. השלטונות באו וחפרו היטב היטב בנכסיו, ומשאו שהוא 'עני ואביון', מחקו את כל התביעות נגדו, והכל על מקומו בא בשלום. משראה הגוי שהשלטונות עזבוהו, ואין כל חשש שיתבעוהו שנית, הגיע אל שכנו יהודי וגילה לו על הדירה שרשם על שמו, וביקש ממנו להחזיר את הדירה.

'הלא כל מה שהעברתי את הדירה על שמך היה מפני שרציתי לברוח משלטונות המס, ועכשיו כשהם עזבוני, אני מבקש שתחזיר לי את הדירה'...

היהודי שיגר אלינו מכתב, ושאל האם יש כאן איסור 'לא תחונם', או שמא מפני שהגוי העביר את הדירה מבלי ידיעתו, והוא (היהודי) באמת לא ידע כלום על כך, אין כאן איסור, ומותר להחזיר את הדירה לגוי?

המצרים מכרו את הבהמות ליהודים

אחד הת"ח בכולל 'בית דוד' הביא ראייה מדברי ה'משך חכמה' על מכת הדבר, מכה זו היתה היחידה שנקבעה על ידי השי"ת 'למחר', כמו שנאמר (שמות, ט' ה') 'וישם ה' מועד לאמר, מחר יעשה ה' הדבר הזה בארץ'.

ושואל ה'משך חכמה: מה השתנתה מכת הדבר שלא באה על המצרים מיד, אלא רק למחרת? ומשיב, וזה לשונו:

'כי במכוון עשה השי"ת הדבר הזה, כדי שימכרו המצרים את בהמתם לבני ישראל ואפילו בזול, כדי שלא ימותו, וכך היא, כי מכרו כל בהמתם, ובני ישראל נהגו בהן טובת עין, ונתנום אח"כ למצרים, ולכן בושו אחרי זה להשיב פניהם ריקם בשאלם מלבושים וכלי כסף וזהב'.

דהיינו, ה' קבע את מכת הדבר למחר, כדי שהמצרים, ביודעם שהבהמות של היהודים לא ימותו, ימכרו להם את כל בהמותיהם, כדי להצילם. ומדוע עשה ה' ככה? כי אחרי שהסתיימה המכה, באו המצרים וביקשו את בהמותיהם בחזרה, ועם ישראל, ברצותם להיות הגונים וטובי עין השיבו להם. ומה קרה אחר כך? להלן נאמר שהשי"ת נתן את חן העם בעיני מצרים. וקשה, מהיכן

הגיע פתאום החן הזה? ומתרץ ה'משך חכמה': בגלל שבני ישראל השיבו להם את הבהמות לאחר מכת הדבר, הם קנו בכך את החן בעיני המצרים, ולכן בושו אחרי זה להשיב פניהם ריקם וכו'. גם בשאלה שלנו יוכל אפוא היהודי להשיב את הדירה של הגוי. אבל, יש להדגיש, שכל זה כאשר מדובר בדירה בחו"ל; אבל בארץ ישראל לא יעזור שום דבר, ואסור להעביר לגוי את הדירה, ואם בכל זאת ירצה היהודי להיות 'הגון', כפי שעם ישראל היה במצרים, ימכור את הדירה ליהודי אחר, אפילו במחיר נמוך, ויעביר את הכסף לגוי. ועכ"פ למדנו מדברי ה'משך חכמה' על מורכבותם של ניסי מצרים. קודם כל דחה השי"ת את מכת הדבר 'למחר', אחר כך מכרו היהודים את בהמותיהם למצרים, ובתום המכה החזירו להם; וכל זה היה כדי שבשלב הבא ייתן ה' את חן העם בעיני מצרים, שישאלום את המלבושים וכלי הכסף והזהב.

הקשיש ששמע את הבשורה הלא טובה פרץ בריקוד

דווקא במקום בו השי"ת מצווה אותנו על זכירת נסיו ונפלאותיו, אנחנו רוצים להתעכב על כך שיש מקרים שבהם מצווה האדם לשכוח! למחוק את כל מה שהיה, ולהתחיל מחדש. ואם יש זמנים בהם נדרש האדם לזכור, הפעם השי"ת רוצה ומייחל שבנו החביב ישכח, פשוט כך, מכל מה שעבר עליו. אחד הדברים שהדור שלנו צריך ללמוד הוא, לא לפול לזרועות הייאוש. גם אם קרה מה שקרה, והאדם ירד חלילה לאן שירד, צריך לזכור שעדיין אנחנו בנים למקום, והקב"ה הוא אבא שלנו, וכאב רחום וחנון הוא מרחף תמיד על גוזליו, וגם אם חטאו נגדו, הוא עדיין רוצה בטובתם, ורוצה שיבואו אליו ויחסו בצל כנפיו, בשמחה ובטוב לבב. כל מי שמתמצא ולו קמעה בהליכי הרוח של הדור שלנו, יודע שבמצב כזה, כשהאדם מצר על חטאיו, ואינו מסוגל לפרוץ את החומה המעיקה עליו, הדרך הטובה ביותר היא לשכוח את כל מה שהיה עד עתה, ולהחליט שאנחנו פותחים דף חדש! מעכשיו, כך אנחנו צריכים להחליט, נשתדל לרצות את קוננו, ונלך בדרכיו, ונעשה כל אשר ציווה. בהקשר זה, שמענו באחד ממכונני הסת"ם בבני ברק סיפור מופלא שאירע בתקופת הטרומ מחשב, כשעבודת ההגהה על ספרי התורה, התפילין והמזוזות, נערכה רק ע"י מגייהם בשר ודם, ולא באמצעות

המחשב.

יום אחד הגיע יהודי כבן 80 למכון הסת"ם ומסר את תפיליו לבדיקה. עד מהרה התברר שבתפילין של ראש היתה חסרה מילה, וכל המגייהים שבדקו במשך השנים את התפילין לא גילו זאת. במילים אחרות: ברגע זה נודע ליהודי שלנו שמעולם לא הניח תפילין! ראשי המכון לא ידעו כיצד להודיע על כך ליהודי הקשיש. הרי הוא עלול להתעלף בו במקום! והנה, היהודי מגיע לקבל את התפילין בחזרה, וכשהוא שומע את תוצאות הבדיקה, הוא פורץ ב...ריקוד נלהב.

'היינו בטוחים שמרוב הצער ההלם שאחזו בו, האיש פשוט יצא מדעתו', אומרים לנו ראשי המכון. אבל לא חלפו כמה שניות והם ידעו שלא הבינו נכון, ולא ירדו לסוף דעתו. אתם יודעים למה אני רוקד, למרות הצער הגדול שאני נתון בו? אמר הקשיש; מפני שעכשיו אני יודע שהחל מהיום, אני תפילין כשרות!!! אם לא הייתי מוסר את התפילין לבדיקה, יתכן שהייתי הולך מן העולם בלי מצוות תפילין!!! נו, האם על דבר כזה לא צריך לרקוד?---

מהלך כל כך בריא ומתוקן!

מה רב הוא הלך שבני הדור שלנו צריכים ללמוד מתגובתו של הקשיש ההוא! הלא אף אחד אינו חולק על כך שמי שלא הניח תפילין כשרות עד גיל 80, צריך לעשות תשובה על כך... ויפה שעה אחת קודם... הלא מדובר כבר בגיל מתקדם, ואיש אינו יודע מה ילד יום...

הכל נכון! אבל דווקא ברגע זה שבו מקבלים את התשובה הכל כך נוראה על המילה החסרה, ודווקא עכשיו כשהיצר עלול להשתלט עלינו ולהכניס בליבנו מחשבות של דכאון, שבהן השי"ת מואס יותר מכל דבר אחר, זה הזמן לפתוח בריקוד, ולשמוח עד אין קץ, ולזכור שהחל מהיום התפילין שלנו כבר יהיו כשרות ומהודרות! זה מהלך כל כך בריא ומתוקן! כך צריך להתנהג בנו של מלך מלכי המלכים! לא להביט יותר מידי על העבר, אלא לקבל על עצמו לפתוח, החל מרגע זה, בהתחדשות של ממש, שתרגען אותו ואת כל עבודת הקודש שלו.

זו היא עבודת האדם! להסתכל אך ורק על העתיד, ולהשתדל לתקן, ולשכוח, את מעשי העבר העלולים לגרום לו למרה- שחורה.

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה', בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

אבי מורי הבין שאין ברירה, חייבים לומר איזו סיסמה, פתח את פיו וזעק: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד", זאת הסיסמה של כל היהודים! ואכן, החיילים הבינו שלפניהם יהודים, תפסו את שניהם, העלו אותם על הג'יפ, ובנסיעה מהירה הוציאו אותם מאזור הסכנה למקום מבטחים

שיחה מיוחדת מהגה"צ רבי בן ציון גוטפרב שליט"א ראש ישיבת תורת ד'
ומראשי קהילת המתמידים, דברי חיזוק והתבוננות לאור המצב השורר בארץ הקודש

בימים קשים ומורכבים אלו, בהם עם ישראל שרוי בעת צרה ומלחמה ושמועות כאובות מתחדשות חדשים לבקרים. מוטל עלינו חובת התבוננות ושינון ההכרה, כי רק הקב"ה הוא שעושה את כל המעשים והוא האדון האחד המיוחד, אדון העולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, והוא משגיח ומקיים כל דבר וכל התרחשות, כקטון כגדול, בכלל ובפרט.

חובה עלינו להתחזק באמת הנצחית וביסודות האמונה בה' כי מכיר הוא ויודע כל הנעשה עם כל אחד מאתנו, כל מחשבה, רצון, דיבור או מעשה עומדים מול עיניו הפקוחות ית', כל רגש והרגשה, כל הנאה וכל כאב, הכול נעשה ברצונו ובאחריותו של בורא עולם, הכול מושגח ומנוהל על ידי ריבון העולמים וגם בתוך המועקה והערפל האופף את ארץ הקודש, חייבים להפנים כי הכול בחשבון מדוקדק ומדויק כחוט השערה.

ואספר מעשה היה עם אבי מורי הצדיק הקדוש רבי יצחק דוד גוטפרב זצ"ל

החשוד ידע את הסיסמה היו חייו לו לשלל, ואם חלילה לא, הוא היה מכניס את עצמו למצב של סכנה גדולה.

אבי מורי ורבי שמואל הומינר עברו בין האוהלים, שוחחו עם המבוגרים והצעירים והשתדלו להציל כמה שיותר נפשות מרשת שחת חלילה, והנה ירד הלילה, וההליכה ברחובות הפכה מסוכנת מאוד.

בעודם צועדים בחשיכה, השגיח פתאום גי'פ צבאי ועליו חיילים עם רובים שלופים, עומדים הכן לירות בכל מחבל שאולי מסתובב ברחובות. לפתע הבחינו החיילים בשתי הדמויות השחורות, הגי'פ נעצר בחריקת בלמים והחיילים שאגו לעברם: "אמרו את הסיסמה שלכם".

השניים עמדו נבוכים, הם לא ידעו מה הסיסמה. בידיים מונפות אל על, הם ניסו להסביר שהם יהודים ושאינן שום סיבה לחשוש מפניהם, אבל החיילים היו רחוקים ולא שמעו את ההסברים שלהם, הם ביקשו לשמוע רק סיסמה.

אבי מורי הבין שאין ברירה, חייבים לומר איזו סיסמה, פתח את פיו וזעק: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד". זאת הסיסמה של כל היהודים! ואכן, הסיסמה פעלה את פעולתה, החיילים הבינו שלפניהם יהודים, ולמרות שלא ידעו את הסיסמה הם הורידו את

ואספר מעשה היה עם אבי מורי הצדיק הקדוש רבי יצחק דוד גוטפרב זצ"ל, מנקיי הדעת שבירושלים, שהיה אדם גדול מאוד ואף מרן הרב מברסק זצ"ל, כשחלה ורצה שיתפללו עליו, שלח שיבקשו מאבי מורי שיתפלל בעדו.

פעם יצא אבי מורי יחד עם רעו הטוב הגאון רבי שמואל הומינר זצ"ל, בעל מחבר 'עבד המלך', לפעילות של קירוב במעברות שהוקמו לעולים החדשים שבאו אז לארץ הקודש. המצב שם היה קשה מאוד גם בגשמיות וגם ברוחניות, ילדים ובני נוער הוכנסו למסגרות לא תורניות, וההורים איבדו עליהם את השליטה ואת יכולת ההשפעה.

החוק הנהוג באותם ימים היה שאסור להסתובב במקומות אלו אחר רדת החשיכה, ומי שיוצא החוצה אחת דתו... היה חשש גדול מפני חדירת מחבלים וחיילי אויב, והיד היתה קלה על ההדק. עם זאת, אנשים שהיו צריכים לצאת בדחיפות גם אחר רדת החשיכה, היו מעודכנים בסיסמה מיוחדת, וכשהחיילים החמושים היו פוגשים דמות חשודה ברחוב, היו דורשים להשמיע את הסיסמה. אם

קני הנשק, הפסיקו לאיים עליהם. תפסו את שניהם, העלו אותם על הג'יפ, ובנסיעה מהירה הוציאו אותם מאזור הסכנה למקום מבטחים.

הסיסמה של כל יהודי

כך גם אנו חייבים לשנן לדעת ולזכור, שבשעה שאנחנו נמצאים בכזה זמן של סכנה, כשאויבינו רוצים לפגוע בנו בכל דרך אפשרית ומכל כיוון אפשרי, אנחנו צריכים לזעוק את הסיסמה שלנו. 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד!'

מאז שבזמננו כל העולמים כרת ברית עם אברהם אבינו ע"ה ומצא את לבבו נאמן לפניו, הונצח עם ישראל לדורותיו להיות מקושר עמו לנצח בקשר בל ינתק של 'שמע ישראל'. מאז אנו מייחדים שמו ונושאים עלינו את אות הברית לנצח נצחים, שלא יתבטל בשום פנים.

כל היקום הקיים הדומם, הצומח החי והמדבר, גרמי השמיים לרבבותיהם. כל המציאות כולה מראשיתה עד סופה, הכול יתכן להיות בר חלוף, הכול יתבטל לבסוף, אך האומה הישראלית היא זו אשר תתקיים לנצח נצחים מכח היותה מקושרת בברית ובשבעה עם הקב"ה, ואנו מחוברים ומאוחדים עמו לבלי היפרד חלילה. כמאמר הזוה"ק "אורייתא וישראל וקוב"ה חד הוא". 'חד' משמעותו שלא יתכן בו פירוד בשום זמן ובשום תנאי.

האח אשרינו! מה טוב חלקנו! אשר זכינו להיות אהובים וקרובים כל כך לפני ה'! לנצח!.

באותה העת התגלתה ברח' מאה שערים בירושלים דירה שבה פעלו מסיונרים,

לצד ההתחזקות באמונה, מוטלת עלינו בימים אלו גם החובה להתחזק בעבודת התפילה.

הרי יודעים אנו בלי שום ספק ומרגישים כי הקב"ה אוהב אותנו מאוד ורוצה בטובותינו, באושרנו, בבריאותנו. הקב"ה חפץ להרעיף עלינו כל הטובה והברכה, יישוב הדעת ושלוות נפש, חדוות חיים ואך טוב וחסד ירדפנו. אכן הוא מחכה לנו שנפנה אליו, שנתפלל לישועתו בכל לבנו. וקורא לנו בחיבה יתירה - פנו אלי והיושעו! ומחכה וממתין לכל יחיד ויחיד, לכל תפילה פרטית, ולכל צעד בודד שאדם מישראל צועד להתקרב אל ה' ית'.

ואספר מעשה שבדידי הווא עובדא, לפני למעלה מחצי יובל שנים. באותה העת התגלתה ברח' מאה שערים בירושלים דירה שבה פעלו מסיונרים, מרשיעי ברית שניסו לצוד נפשות מישראל, לפתות אותם ולהעבירם על דתם רח"ל.

כמובן שהשמועה על הימצאותם של מסיונרים בלב ליבה של השכונה החרדית עשתה לה כנפיים, ובתוך זמן קצר מאוד התאספו שם מאות יהודים מאנשי ירושלים, שביקשו לסלקם ולגרשם.

כמה הם צרו על הדירה ופרצו אליה. כשהגיעו כוחות המשטרה למקום, נמלטו כל המעורבים על נפשם, אבל המשטרה חקרה את

האירוע הדק היטב, כלאו כמה אנשים, ולבסוף נעצר יהודי יקר מבני ירושלים, ר' שמואל אהרן בן מרים, ולאחר חקירה ומעצר ממושך מאוד, הוגש נגדו כתב אישום חריף במיוחד שאם היה מורשע בו, היה אמור העצור להישפט לשנים רבות בכלא, ולשמש דוגמא לאחרים, מה יעלה בגורלו של מי שיפר את החוק וישחית רכוש.

מאחר והיתה לי היכרות עם ר' שמואל אהרן הנ"ל, והוא היה תלמיד שנים קודם לכן, התבקשתי לבוא לבית המשפט ולהעיד 'עדות אופי', שבה אני אמור לספר לשופטים כמה שהוא איש טוב ונחמד, כמה הוא מועיל לחברה ומסייע לחלכאים ונדכאים, כדי לעורר את רחמי בית המשפט ולגרום לכך שעונשו לא יהיה חמור כל כך.

'שטיקל תורה' בבית המשפט

היתה לי התלבטות מאוד גדולה. האם מותר בכלל להגיע לבית המשפט ששופט שלא על פי דין תורה ומייצג את ההיפך ממה שאנחנו מאמינים?

הלכתי לשאול את דעתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שפסק על אתר שמדובר במצוות פדיון שבויים, ושאני חייב להיענות להזמנה ולהגיע לבית המשפט כדי להעיד עליו עדות אופי, ולהשתדל לעשות הכל כדי שגזר הדין יהיה קל ככל האפשר.

בהגיע יום המשפט התכוננתי בחיל ורעדה למלא את השליחות החשובה שהוטלה עלי, לקחת ספר תהילים גדול והתייצבתי בבית המשפט.

עלו עדי התביעה, הציגו את הנאשם כמי שכל מעשיו להרע ולהזיק, יש לו היסטוריה של השתתפות בהפגנות אלימות ועוד ועוד, ממש לימדו עליו קטגוריה באופן שהיה קשה לשמוע.

ואז הגיע תורי, עליתי לדוכן העדים ולאחר שהזהירו אותי שעלי לומר רק את האמת ואם חלילה אשקר ייחשב הדבר לעבירה פלילית, פתחתי בדברים: "אני רואה שכאן זה מקום שחותרים באמת ובתמים לעשות משפט צדק", אמרתי, והנוכחים הנהנו בתחושת חשיבות. הנה עומד יהודי מבני היישוב הישן, ומחמיא לבית המשפט...

"אבל אז אמרתי שאני מבקש לשאול את השופטת החילונית שאלה אישית, אם יורשה לי. השופטת נתנה את האישור המבוקש, ואני שאלתי אותה אם היא נוהגת ללכת לבית הכנסת ביום הכיפורים. היא השיבה בחיוב. הוספתי לשאול, ומה את מבקשת כשאת מתפללת בבית הכנסת? אמרה השופטת שהיא מבקשת מהקב"ה רחמים שתהיה לה שנה טובה, פרנסה, בריאות נחת, שמחה, כל מה שכל אדם נורמלי מאחל לעצמו.

"הרי אם עשינו מעשים טובים ומגיע לנו שכר משמים, הקב"ה אמור לשלם לנו את שכרנו בלי שנבקש בכלל. אם כן, למה אנחנו מתפללים??? התשובה היא: כדי לקבל גם מה שלא מגיע לנו! הרי הקב"ה נוהג במידת החסד והרחמים, הוא נותן לנו מה שמגיע לנו גם בלי שנבקש בכלל. כשאנחנו מתפללים ומבקשים חסד ורחמים, הוא נותן לנו תוספות, גם מה שלא מגיע לנו מעיקר הדין. הוא נוהג עמנו לפני משורת הדין כי רחום וחנון הוא".

בשמחת תורה האחרון, והאסונות הנוספים במהלך המלחמה, הרי אנו צריכים לקרוע שבעה רקיעים בקול תפילה וזעקה, להתחנן ולבקש מלפני אדון כל שישמור ויציל את כל איש אשר בשם ישראל יכונה, באשר הוא שם.

התפילה צריכה להיות מעומקא דליבא כתפילת אב המבקש רחמים על בנו יחידו, וה' יתברך כאמור, מייחל ומחכה לתפילתנו ורוצה עד מאוד להיעתר לנו ולהושיענו בדבר ישועה ורחמים.

שאלתי לאדם גדול, האם מצבנו כעת בארץ הקודש מוגדר כשעת סכנה או לא

גם שאלתי לאדם גדול, האם מצבנו כעת בארץ הקודש מוגדר כשעת סכנה או לא, והשיב לי שאינו שעת סכנה. והגדרה היותר מדויקת היא שהוא עת צרה וצוקה, כי הרי אנו רואים בכל יום חסדי ה' גלויים, שהוא שומר אותנו בכל עת מדברים נוראים ואיומים שיתכן להתרחש, ועל אף המלחמה הניטשת, המציאות הוא שרוב חלקי ארץ ישראל רגועה ומאפשרת את מהלך החיים וניהול סדרי היום. ועין בעין רואים שרק השגחה עליונה שהבורא יתברך שמו שומר עמו ישראל ומטיב עמנו, וכל אחד מרגיש את ההשגחה העליונה הנוצרת בעדנו בשמירה מיוחדת מכל העומדים עלינו לכלותנו בכל שעה.

עם זאת עדיין מחויבים אנו להרבות בתפילה על אחינו בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, המצויים במצבי סכנה גדולים וזקוקים לרחמי שמים מרובים. עלינו לחוש את עומק כאבם של היהודים הנתונים בצרת המלחמה ולשפוך שיח לפני ריבון כל עולמים שירחם עליהם. עוד חייבים אנו, לקרוע שערי שמים על כל הנחשלים והנכשלים שיזכו לתשובה שלימה, ועל האסונות הקשים הפוקדים את עם ישראל, לעורר רחמים ולהמליץ על עם קודש אך טוב, וכאמור. אכן יש להיזהר ולהישמר מלהיגרר אחר השיח והדיבור המופקר ברחוב ע"י התקשורת המשוקצת והגאוותנית לדברי כוחי ועוצם ידי וכן מה שכותבים ומשמיעים בלא הפסק הפתגם האומלל "ביחד ננצח" הרי זה כפירה ואפיקורסות! ללא הזכרת שם ה' אפי' פעם אחת וסומכים על עצמם ועל חוזק ידם, אנחנו? מי הם אנחנו? רק ה' הוא בעל המלחמות ומצמיח הישועות ובלעדיו אין לגבורת הסוס ושוקי האיש שום תוקף ושום משמעות, ולצערנו צריך לשנן זאת שוב ושוב בתקופתנו שהבלבול מטשטש דברים בהירים וברורים בפשוטים שביסודי אמונתנו. חוץ ממה שזה שקר מוחלט וטפשות גלויה שיש בהם משהו כח כאשר המציאות האיומה הוכיחה כל זה ולה' הישועה!

"אבל אני רוצה לשאול את בית המשפט שאלה קשה. הרי הקב"ה הוא דן דין אמת, כל משפטיו אמת וצדק, איך אנחנו יכולים לבקש ממנו דבר כזה שיהג עמנו בדרך של חסד ורחמים, אם זה לא מגיע לנו? אנחנו מבקשים מהקב"ה שיעוות חלילה וחס את דין האמת, והוא כביכול נעתר לבקשה שלנו, היעלה דבר כזה על הדעת???"

השאלה אכן תפסה את תשומת הלב של השופטת ושל הפרקליטים. הם הטו את אוזנם לשמוע את התשובה, ואני השבתי להם:

"מכאן אנחנו למדים, שלגלות רחמים בדין, זה לא עיוות הדין. ההיפך, זה חלק מעשיית משפט צדק! כך היא דרכו של שופט צדק, הוא שופט לפי האמת והצדק, ועדיין מגלה רחמים כלפי הנאשם, גם אם לפי החוק היבש לא מגיע לו שירחמו עליו!"

בשלב זה עברתי ללמד סניגוריה על הנאשם. אולי הוא טעה, אני לא בקי בפרטים, לא ראיתי את חומרי החקירה, אולי הוא עשה דברים שלא היה צריך לעשות, אולי לא מגיע לו להשתחרר לחופשי, אבל התפקיד של בית המשפט הוא לבוא לקראת, להבין את הרקע, לראות את המצוקה. מדובר באב לילדים, ראש משפחה, אם הוא יכלא לזמן ארוך הדבר ישפיע לרעה על ילדיו ועל כל סובביו. הוא עשה את מה שעשה מתוך אמונה בצדקת דרכו, גם אם בית המשפט לא מסכים אתו, זה לא אומר שהוא איש רע מעללים שמחר יתקוף סתם מישהו ברחוב, אפשר וצריך להתחשב בו ובסובביו, אין צורך להחמיר אתו כל כך!

"ולא זו בלבד שאפשר להקל עמו ולרחם עליו, אלא שזה חלק מהמשפט הנכון והצודק! זהו משפט אמת!!!"

בסייעתא דשמיא הדברים פעלו את פעולתם. המשתתפים בדיון אמרו שכותלי בית המשפט הזה מעולם לא שמעו דברי סניגוריה מהסוג הזה. גזר הדין שנגזר עליו היקל באופן משמעותי לעומת האישיומים שבהם הורשע ולעומת העונש החמור שביקשה הפרקליטות להעניש אותו. השופטת גם ציינה בגזר הדין שהדברים שאמרת לעורר זכות עליו השפיעו על ההחלטה שלה להקל עמו, והדברים גם הגיעו לפרסום בעיתונות.

רבותי, אנחנו נמצאים בתקופה קשה. מידת הדין מתוחה, אם חלילה וחס נקבל מה שמגיע לנו, הרי כבר אמרנו בראש השנה "אם תמצה עומק הדין מי יצדק לפניך בדין...".

לכן שומה עלינו לשאת תפילה מעומק הלב, לפנות אל אבינו שבשמים בתחינה שיעשה עמנו לפנים משורת הדין, שיהג איתנו במידת החסד והרחמים ויסיר ממנו ומעל כל ישראל כל פגע וכל רע ויצילנו מן השעות הרעות.

אבל אין הכוונה בזה רק לצאת ידי חובותינו באמירת כמה פרקי תהילים ללא לב ונשמה. אחרי הדברים הנוראים שהתרחשו רח"ל

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

אני רוצה לשתף את הציבור בסיפור נורא, שבאחרונה נחשפתי אליו, ושאני מכיר באופן אישי כמעט את כל הנפשות הפועלות, סיפור שילמד אותנו מה כוחה של מילה טובה, וכמה עצום הוא ההרס שיכול לגרום משפט אחד שנאמר במקום שבו היתה יפה שתיקה לחכמים

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', עם סיפור מדהים על התועלת העצומה שבשמירת הלשון, והחורבן הנורא שיכול להיווצר מדיבור שאינו ראוי

אני רוצה לשתף את הציבור בסיפור נורא, שבאחרונה נחשפתי אליו, ושאני מכיר באופן אישי כמעט את כל הנפשות הפועלות. סיפור שילמד אותנו מה כוחה של מילה טובה, וכמה עצום הוא ההרס שיכול לגרום משפט אחד שנאמר במקום שבו היתה יפה שתיקה לחכמים.

לפני שבועות אחדים ערך אחר מאברכי הכולל בקהילה שלנו, כולל 'עץ יוסף' בקהילת 'בני פנחס' באשדוד, חנוכת הבית. הוא הזמין לסעודה את חבריו לספסל הלימודים, וכן את ראש הכולל הגאון רבי יחיאל נוביק שליט"א.

החלו האברכים לבוא, אבל עדיין לא התקבץ מניין, ולכן המתינו עם נטילת הידיים והסיום שערך בעל הבית לכבוד חנוכת הבית. בזמן שהמתינו להתקבצותם של כל בני החבורה, פתח אחד האברכים וסיפר סיפור מדהים:

יש לו ידיד שעובד באחת מחברות הבת של התעשייה הביטחונית. הוא חזר בשנים האחרונות בתשובה, מה שלא הפריע לו להמשיך לעבוד במקום העבודה שבו הוא מתפרנס בצורה מכובדת, ויש לו סיפוק רב בעבודה שלו.

לפני תקופה הוא החליט שהוא מתחיל להשקיע בצורה רצינית בלימוד 'חפץ חיים' ו'שמירת הלשון'.

הוא למד את שני החיבורים הנפלאים הללו מכריכה לכריכה, שנה ושילש, וביום מן הימים הוא החליט שהנושא הזה הופך להיות משהו שהוא מקפיד ושומר עליו מכל משמר. הוא לא מדבר ולא שומע לשון הרע, ויהי מה!

בעל התשובה עוצר אותם ואומר: "חבר'ה, בואו נחליף נושא!"

למחרת בבוקר הוא מגיע לעבודה, והנה מתקבצים כמה עובדים לשיחת מסדרון, כזאת שהיה רגיל בה עד היום ושמהווה חלק מההווה במקום העבודה. מדברים על הא ועל דא, ו... הנה מגיע איזה לשון הרע 'עסיסי' במיוחד.

בעל התשובה עוצר אותם ואומר: "חבר'ה, בואו נחליף נושא!". הם מסתכלים עליו בתימהון ולא מבינים, מה זאת אומרת להחליף?

זה הרי הנושא הכי מעניין בעולם! אבל הוא מסביר להם בנעימות שזה לא לעניין, לדבר על חבר מהעבודה מאחורי הגב זה ממש בגדר של בגידה באימון, ולא מן הנמנע שהוא ישמע על כך וכעס עליהם. בשביל מה להתלכלך בדיבור לא נעים? בואו נדלג לנושא אחר! הם סברו וקיבלו... לא כל כך הסכימו איתו אבל ראו שזה חשוב לו וכיבדו את רצונו. למחרת שוב חזר אותו ניסיון על עצמו בווריאציה אחרת וגם גם כעבור יומיים, כשבכל פעם הוא עוצר את השיחה ומבקש מהחברים להחליף לנושא אחר שאין בו חשש של לשון הרע.

ביום הרביעי כבר התחילו החברים לכעוס. אחד מהם אף פנה אליו לשיחה בארבע עיניים ואמר לו: "אתה הרי יודע שההנהלה כאן משקיעה משאבים רבים כדי לעודד ולקדם הרמוניה בין העובדים, רוצים שנעבוד באחדות ובשיתוף פעולה, דע לך שאתה מעכיר פה את האווירה, כבר אי אפשר לדבר איתך על כלום, אתה כל הזמן מבקש להחליף נושאי שיחה. בקצב הזה אתה לא תשרוד כאן עוד זמן רב..."

הבחור חשב על הדברים והגיע למסקנה שהם אכן נכונים. אם הוא ימשיך ככה ייתכן מאוד שהוא יאבד את מקום העבודה האהוב עליו. היפך בדבר עוד יום יומיים והחליט שהוא מוכן לשלם את המחיר.

הוא לא ידבר לשון הרע ולא ישמע לשון הרע ויהי מה! אם בשביל זה הוא צריך לוותר על מקום העבודה, שיהיה! זה משהו שהוא מוכן להקריב כדי לשמור את מצוות ה'.
עם זאת, הוא החליט שהוא מפסיק להעיר לחבריו. מי שרוצה לדבר לשון הרע שיידבר, הוא לא ייקח חלק בשיחות האלו. ברגע שמדברים לשון הרע, הוא עוזב את השיחה ושב למקום שלו.
הוא הדביק על השולחן שלו סטיקרים בסגנון של 'לשון הרע לא מדבר אלי' ו'מי האיש החפץ חיים', וכולם ידעו שאתו לא מדברים על אף אחד. הם נשארו ידידים, אבל חלה התרחקות מסוימת בינו ובינם.

שלושה חודשים מאוחר יותר הוא נקרא למשרד ההנהלה

שלושה חודשים מאוחר יותר הוא נקרא למשרד ההנהלה, לפגישה עם המנהל וסגנו.
הבחור ניסה לחשוב איפה הוא עשה משהו לא בסדר, ולא הצליח להעלות על דעתו איזשהו פגם בעבודה שלו בתקופה האחרונה. אדרבה, הוא דווקא השקיע יותר מהרגיל כי היה לו יותר זמן לעבוד, לאחר שהפסיק לקחת חלק בשיחות עם החברים...
כשהתייצב בפני המנהלים חיתכה לו הפתעה עצומה: "אנחנו מחפשים כבר זמן מה מבקר חדש לחברה, במקום המבקר הוותיק שיצא לגמלאות", הם אמרו לו, "אנחנו עוקבים אחריך בתקופה האחרונה, נראה שאתה העובד הכי משקיע והכי מסור לעבודה, ולכן החלטנו לקדם אותך לתפקיד".
הוא הופתע מההצעה. להיות מבקר זה תפקיד רב חשיבות, כדי לבצע אותו צריכים ללמוד קורס מיוחד. יש כמה וכמה עובדים שלמדו את הקורס הזה והשקיעו בו כסף ומאמץ בתקווה שיבחרו בהם לתפקיד, ואילו הוא עצמו לא למד בכלל את הקורס, ובכלל לא הגיש מועמדות.
אבל המנהל וסגנו התעקשו... תקבל חופשה, בזמן הזה תלמד את המקצוע, כמובן שנשלם לך משכורת גם על זמן הלימודים ונממן בעצמנו את הלימודים.
לא זו בלבד, אלא שכמבקר, המשכורת שלו תהיה גבוהה פי שלוש ממה שהיתה עד כה!
השלים האברך את הסיפור על החבר שלו, ואמר לנוכחים: "דעו לכם שהסיפור הזה הוא אמיתי, ואם אתם רוצים אני אתן לכם את פרטיו של האיש, קוראים לו יואל פ. ומספר הטלפון שלו הוא כך וכך, אתם יכולים להתקשר אליו ולשמוע בעצמכם את הפרטים!!!".

אבל עד כה, רבותי, סיפרתי לכם רק חצי סיפור

הנוכחים במקום נדהמו, אבל אחד מהם הרגיש שהוא חייב לשאול שאלה... היה זה הגאון רבי יחיאל נוביק שליט"א. "מה אמרת? יואל פ...? השם הזה מצלצל לי מאוד מוכר. הכרתי פעם מישהו בשם יואהן פ... מעניין מה הקשר ביניהם!".
האברך השיב בהתלהבות, "כן כן, זה הוא. כשהוא חזר בתשובה הוא

החליף את שמו מיוהאן ליואל!".
"האם לאבא שלו קוראים יוסי?", הוסיף הרב לשאול, והאברך השיב בחיוב, כן, לאבא שלו קוראים יוסי!
הרב נוביק התרגש מאוד, וביקש מהחבר שיקשר אותו עם יואל. בו במקום התקשר החבר ליואל פ. ואמר לו: "שמע ידידי, אני רוצה לתת לך לדבר עם רבי יחיאל נוביק, אתה מכיר אותו???".
יואל לא הכיר, הוא לא זוכר שפגש כזה אדם אי פעם.
הרב נוביק לקח את הטלפון ואמר ליואל: "אתה לא זוכר אותי???"
אני מסרתי שיעורים אצלכם בבית, היית יושב לידי מצד אחד, ומצד שני אחיך נתנאל!!!".
הפעם היה זה תורו של יואל להתרגש. בטח שהוא זוכר, "כבוד הרב! איך אני מתגעגע לשיעורים איתך. זה היה נפלא!!!".
הם סיכמו להיפגש ימים הקרובים בשולי שיעור שהתקיים אצלנו בקהילה, וכשהגיעו שני האחים יואל ונתנאל, ראיתי אותם ואז זכיתי לשמוע את הסיפור המעניין.
אבל עד כה, רבותי, סיפרתי לכם רק חצי סיפור. עיקר המסר שאני רוצה להעביר הפעם, נמצא דווקא בחציו השני של הסיפור, החצי מספר על הקשר של הרב נוביק עם משפחת פ, כיצד הוא נוצר ומדוע הוא התנתק למרבה הצער!
היה זה לפני כ-35 שנה, בימי העלייה ההמונית של יהודי ברית המועצות. באשדוד שוכנו המוני עולים חדשים, בהם גם עולים מבוגרים שעוד זכרו מעט יהדות מלפני העידן הקומוניסטי, יהודים שאידיש היתה שפת אימם, ושיכלו לתקשר עם היהודים החרדים האשכנזים בעיר.

קם יוסי פ. ואמר, כבוד הרב, אם ככה, בוא נקים פה עוד שיעור!

התארגנה איזו קבוצה של כמה עולים מבוגרים מרוסיה, שהחליטו לחזור מעט למקורות ולהתפלל תפילות שבת בצוותא חדא. מישהו סידר להם כיתה באחד מבתי הספר הדתיים באשדוד, שם הם היו מתכנסים לתפילות שבת. הגר"י נוביק היה מכתת רגליו מדי שבת לאחד הרובעים הסמוכים, מתפלל עם קבוצת היהודים הללו, תינוקות שנשבו וכעת ניסו לחזור מעט למקורות. התברך הרב בקול נעים, הוא התפלל עם פרקי חזנות ערבים שחיברו אותם לתפילה, ובין קבלת שבת לתפילת ערבית מסר שיעור קליל באידיש, עם מושגי יסוד בסיסיים.
עם הזמן באו כמה מהשכנים באזור והצטרפו למניין, אבל הם לא היו עולי ברית המועצות אלא בני עדות המזרח, שרצו גם הם להתקרב ולהתחזק. עם זאת, בשונה מעולי ברית המועצות, הם לא ידעו מילה וחצי מילה באידיש, ולכן הרב נוביק החל למסור את השיעור שלו בצורה משולבת. עולי ברית המועצות כבר למדו קצת עברית, וכך הוא היה מוסר את השיעור קצת באידיש וקצת בעברית, לשביעות רצונם של כל הנוכחים. אחד המתפללים הללו היה יוסי פ. הוא התחבר לדמותו של הרב נוביק.

יוסי שתמיד החזיק מעצמו שומר שבת, עוד לפני שהחל להתפלל עם הרב נוביק, ואף שילם על כך מחירים כי הוא לא חי בחברה שומרת מצוות, נעלב עד עמקי נשמתו! הוא כל כך נעלב, עד שהוא פנה לשני בניו יוהאן ונתנאל, ואמר להם, בואו ילדים, אנחנו הולכים מכאן. אני לא אתפלל עם האנשים האלו שחושבים שרק מי שנראה כמוהם שומר שבת!

הוא יצא מהמקום בחרי אף, ולא חזר! הוא ניתק כל קשר עם הרב נוביק ועם הקבוצה, השיעור שהתקיים בביתו התפרק באופן מידי, וכעבור תקופה קצרה עבר יוסי להתגורר באשקלון. הילדים המשיכו לקבל חינוך חילוני לאחר שכבר כמעט עברו לחינוך דתי, ובמשך שנים המשיכו להיות רחוקים מתורה ומצוות. רק אחרי שנים חזר יוהאן בתשובה והחליף את שמו ליואל, ואילו נתנאל עדיין לא זכה לכך, וגם לא האב יוסי.

ראו כמה הרס יכולה לגרום שאלה אחת שנשאלת בחוסר רגישות! מה נאוו אם כן הדברים המיוחסים לבעל שם טוב הקדוש שלימד את תלמידיו ש"צריכים להיזהר ולדקדק במה שמוציאים מהפה, יוצר ממה שאנחנו שומרים ומדקדקים על מה שנכנס לפה".

אנו עוסקים בפרשיות שעבוד מצרים, כדאי וחובה ללמוד את אריכות דבריו של רבינו החפץ חיים בשמירת הלשון חלק שני שבו מאריך מתחילת פרשת יוסף איך הכל סובב על דקדוק בדיבור ומזה התגלגל כל ירידת עם ישראל למצרים, על כל דבר שהוציא יוסף את דיבת אחיו לרעה נענש במידה כנגד מידה, ולעומת זאת איך משפט אחד נכון של יהודה שאמר "מה בצע כי נהרוג אצ אחינו" ניצלו חיו של יוסף, ומצד שני כיון שיכול היה לומר יותר נסבב לו שנמכר לעבד ונענש על כך שהורידוהו מגדולתו. וכן על זה הדרך מאריך הח"ח, וזה מפליא לראות שכל הגלות והחושך של עם ישראל הכל מתגלגל דרך חטא הלשון.

וכשמגיעים לפרשיות הגלות, בעת הריגתו של המצרי ע"י משה ותגובתם של דתן ואבירם אומר משה רבינו "אכן נודע הדבר" אמרו חז"ל: "אמר להם יש ביניכם לשון הרע והיאך אתם ראוים להיגאל?!". משה רבינו מגלה שארון הגלות הנוראה היא בגלל אי הזהירות בלשונו, אם יש בינו חלילה לשוה"ר אינו רואים להיגאל.

כל המצב שדור המדבר לא זכו להיכנס לארץ ישראל ונשארו טומנים בחולות המדבר הכל מגיע כי קבלו לשון הרע מהמרגלים על ארץ ישראל. וחז"ל גילו לנו יותר, שעל בכייתם של ישראל בעקבות אותה לשוה"ר של המרגלים אמר להם הקב"ה: אתם בכיתם בכייה של חנים, היה זה לפי חשבון חז"ל במסכת תענית בליל ט' באב, שנים רבות תמשיכו לבכות באותו תאריך על חורבנות בית ראשון ובית שני.

הווה שכל הגלות הארוכה וכל הסבל הגדול שלנו בגלות הנוראה היא בגלל חטא הלשון.

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ, ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

באחת הפעמים, הגיע הרב נוביק לתפילה עם הקבוצה כשכל הארץ היתה תחת רישומו של פיגוע הדמים שחוללו שונאי ישראל. אוטובוס התפוצץ ברחוב דיזינגוף בת"א וההשלכות היו קשות. כולם היו תחת רושם האירוע, והרב נוביק אמר בשיעור שאם היו עוד 100 שיעורים כאלו כמו שהוא מוסר לקבוצה הזאת, הוא בטוח שהפיגוע היה נמנע, כי הדבר היחיד שיכול להציל את עם ישראל מפני אויביו, זה כח התורה.

קם יוסי פ. ואמר, כבוד הרב, אם ככה, בוא נקים פה עוד שיעור! בוא נעשה שיעור בעברית, לחבר'ה כמוני שרוצים להכיר יותר את היהדות. באמצע השבוע, שיוכלו לבוא גם אנשים שגרים קצת רחוק. הרב התלבט, זה לא היה קל מבחינתו, סדר היום שלו היה עמוס מאוד, אבל רק לפני רגע הוא דיבר בהתלהבות על החשיבות של הקמת שיעורי תורה נוספים, וכשמציעים לו למסור שיעור כזה בעצמו הוא מהסס? על אתר הודיע שהוא מקבל על עצמו את האתגר בלי נדר, ומאז הוקם שיעור מידי יום רביעי בערב, תחילה באותו בית ספר ובהמשך עבר השיעור לביתו של יוסי פ. שאירח אותו בשמחה גדולה, ושני בניו, יוהאן בן ה-10 ונתנאל בן ה-11 וחצי התחילו להשתתף בשיעור בקביעות, ישבו ליד הרב וזכו ללמוד תורה מפיו.

השיעור עצמו היה בפרקי אבות, וכמובן שמכל משנה הוציא הרב הרבה מאוד תוכן והרחיב את השיחה לנושאי יהדות כלליים, בשפה ברורה ובעניימה, בטוב טעם ובאופן שיתקבל על לב השומעים.

כעבור תקופה באו כמה אברכים בני קהילה מסוימת, שהחליטו להתפלל בצוותא חדא ולא מצאו מקום מתאים. הם פנו לרב נוביק וביקשו להתפלל במניין שלו, עם עולי ברית המועצות והיהודים המתקרבים. הרב הסכים בשמחה ובחפץ לב, למה לא? תמיד טוב שיהיו עוד כמה יהודים ברוב עם הדרת מלך, ואדרבה, אולי זה יעזור לקרב עוד יותר לב בנים על אבותם, כשהם יכירו מקרוב יהודים חרדים נוספים ולא יגידו לו "אם כולם היו כמוך - מזמן הייתי חוזר בתשובה".

באה שבת, אותם אברכים הגיעו למקום התפילה בבית הספר כבר לתפילת המנחה של ערב שבת, בעוד הרב נוביק עדיין לא הגיע, היהודים החרדים שהגיעו לשם נדהמו לראות מי הם המתפללים האחרים. מסתבר שחלה אי הבנה והם לא הבינו עם מי הם עומדים להתפלל, כשראו את כיפות הקרטון הלבנות לראשיהם של חלק מהמתפללים, הם הבינו שלא מדובר כאן בקהילה של תלמידי הרב מבריסק...

ראו כמה הרס יכולה לגרום שאלה אחת שנשאלת בחוסר רגישות!

נכנסו האברכים לספק, האם אפשר להצטרף איתם למניין? האם הם שומרי שבת? הם היו במבוכה ולא ידעו מה לעשות. ניגש אחד מהם ליוסי פ. ושאל אותו: "תגיד לי, אתה שומר מצוות?", יוסי קצת נעלב, "למה אתה מתכוון שומר מצוות? האברך לא הבין את גודל הטעות שלו, הוא שאל את יוסי בצורה ישירה: "שבת, אתה שומר???"

ראיתי את הגמרא מסכת חולין ששימשה את ה'חזון איש', היא היתה עטורה במאות הערות צפופות וקטנטנות, התפעלתי עד מאוד, כיצד ה'חזון-איש' שהיה קצר ראי, עם מספר כה גבוה במשקפים, הצליח לקרוא ולכתב אותיות קטנות כאלה

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקְצֶר רִוּחַ (ו', ט')

כל אדם יכול להבחין במושג הזה, כיצד הוא קיים אצלו ואצל אישים אחרים שבסביבותיו. פעמים רואים אדם שבאופן רגיל הוא כבד שמיעה ואילו כשהדבר חביב אצלו הוא שומע היטב. או שאין ביכולתו לעשות דבר מסוים, אולם כשמתעורר בו רצון עז לעשותו בניגוד לכוחותיו הרגילים והפשוטים, לפתע הוא מוצא את עצמו משתמש בכוחות עילאיים מעל דרך הטבע לממש את רצונותיו. זאת משום שהרצונות והשאיפות גורמים לגילוי כוחות עמוקים יותר הגלומים בו, ומפתחים בו חושים מעל דרך הטבע להוציא רצונותיו אל הפועל.

פרט זה זכור לי בעיקר במחיצתו של איש האלוקים, מרן הסטייפלער זצוק"ל.

כידוע, בבחרותו סבל הסטייפלער מדלקות קשות באוזניו שנגרמו כתוצאה מהקור הנורא ששרר בעיר הולדתו הורנסטייפל ברוסיה. בעקבות כך, ברבות הימים שמיעתו הלכה ודעכה, עד שבסוף ימיו כמעט ולא הצליח לשמוע כראוי. הנכנסים לחדרו לחלות את פניו היו כותבים את משאלתם על גבי הכתב, והוא היה משיב להם בקול רם ככבד שמיעה.

אולם דבר פלא ראינו לא אחת, כאשר היה נכנס למעונו אי מי מגדולי ישראל או תלמיד חכם בעל שיעור קומה, לפתע הצליח הסטייפלער לשוחח עמו בדברי תורה ובענייני השעה ללא צורך בכתובה. הוא שמע בחביבות את תוכן דבריו של האורח הרם וניהל עמו שיחה מושלמת הלך ושוב, כאילו שמיעתו תקינה לחלוטין.

כיצד יתכן הדבר?

התשובה היא, כי כאשר הדבר חביב על האדם הוא נותן דעתו ולבו להבין ולשמוע, וכדברי חז"ל הנזכרים שאף על פי ששני קולות אינם משתמעים, בגלל החביבות שלו לדברים הוא מצליח לשמוע!

אותו רעיון שמעתי מתלמיד חכם שזכה להסתופף במחיצתו של מרן הרב מבריסק, הגר"ז הלוי סולוביצ'יק זצוק"ל. הוא העיד, כי כאשר היו שחים לפניו דברים בטלים על דא ועל הא, לא מן הנמנע היה שלפתע היה פשוט נרדם תוך כדי שיחה, אולם כשהיו מדברים בדברי תורה לפתע קיבל ערנות מפלאה...

אחד מגדולי ומאורי הדור, הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, ראש ישיבת 'תורה אור', הייתה לו הנהגה קבועה להיכנס לבית המדרש

מדי יום ביומו בריצה כמו בחור צעיר, לקיים דברי חכמים: "לעולם ירוץ אדם לדבר מצווה".

למרות שהרב שיינברג היה בעל מזג רגוע ושלו מיחד במינו, וכל מכיריו יעידו כי תמיד התהלך בשובה ובנחת, כאשר התקרב אל בנין הישיבה, הרי שלמרות משא הטליתות הכבד במיוחד שטטה על גופו הצנום, ועל אף גילו המתבגר הנושק למאה, היה רץ בצעדים נמרצים ומהירים עד שצעירים ממנו בעשרות שנים דילגו פסיעות כדי להדביק את צעדיו...

כך גם סיפרו מקורביו, כי עד ימיו האחרונים ממש, כשהיו מעירים אותו היו מזכירים לו את צמד המילים "זמן הנץ", ומיד התנער ממיטתו כנער צעיר ובזריזות עצומה קפץ והתישב על המיטה. ניכרו בו התחדשות ורעננות מופלאה, כלל לא אופיינית וטבעית לאדם בגיל כה מבוגר...

אין זה אלא שכאשר חביבין המצוות על האדם, וקיימת שאיפה נשגבה לקיימן, אזי הוא מתאמץ יותר מכדי היכולת הטבעית שלו וממצה את כל האפשרויות הגנוזות בו, את אלו שהוא מודע להן ואת אלו שאינו מודע להן.

"גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה"

העסקן הדגול, הרב ירחמיאל בויער שליט"א, מספר, שהיה נוכח

טענות הנדונים ונטה להכריע לטובת בעלת הבית, כאשר לפי ראות עיניו היה נראה לו כי הדין עמה.

אלא שלפתע נעמדה העוזרת, פתחה את פיה והשמיעה טענה חזקה. רבי איסר זלמן הרבה בה מעט והחליט כי אכן היא צודקת, לפי שהטענה שהשמיעה יש לה סימוכין בספר 'נתיבות המשפט' ובשל כך הדין עמה...

לאחר סיום הדיון התבטא רבי איסר זלמן בהתפעלות כי יש ללמוד מכך מוסר השכל עצום. הרי ברור שמעולם לא עיינה אותה עוזרת ב'נתיבות', וייתכן שאף אינה יודעת כלל על קיומו של ספר כזה. אם כן, כיצד הצליחה לטען טענה כה חזקה?

אלא ההסבר הוא, אמר רבי איסר זלמן, כי אין דבר העומד בפני הרצון. אם אדם מאוד רוצה לצאת זכאי בדין הוא מסוגל להגיע ברגע אחד לדרגות רמות ביותר, גם עוזרת פשוטה יכולה לטעון טענה עמוקה של ה'נתיבות'!

לפתח חל שנוי דרסטי במצבו

הגאון רבי אברהם יעקב איצקוביץ' שליט"א סיפר דבר נפלא אודות חותנו מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל, בעל ה'שבט הלוי': בליל הסדר של שנת תשע"ג תקפה אותו חולשה גדולה והוא התקשה לנהל את חלקו הראשון של ה'סדר' ברוב הדר כמו בשנים עברו. בקושי רב הצליח להוציא את המילים מפיו, עד שבני המשפחה היו מבוהלים לנוכח החולשה הגדולה שנכרה עליו.

אולם כאשר הגיעו ל'שולחן עורך' השתנו פני הדברים ללא הכר, לפתע חל שנוי דרסטי במצבו. מנהגו של הרב וואזנר היה בכל השנים ללמוד את הלכות קרבן פסח במהלך הסעודה, והיה מקריא אותן בעצמו בבהירות ובמתיקות מיוחדת, ועתה בעקבות חולשתו ביקש שכל אחד מהמשתתפים יקרא הלכה אחת והציבור יקשיב.

הרב איצקוביץ' מתאר, כי החל מהרגע בו הקריא את ההלכות נזרקה בו חיות. הרב וואזנר האיר הארות והוסיף חידושים וביאורים תוך כדי הדברים, והיה נדמה כי בכל רגע נעשה ערני ורענן יותר ויותר. כל המסובים בסעודה נגררו לריתחא דאורייתא שהתעוררה שם בענייני קרבן הפסח... ובזכות זאת נותר עד סוף הסדר שמח, ערני וטוב לב כבכל שנה ושנה.

"ראינו במוחש", סיים הרב איצקוביץ', "כיצד התקיימו בו במורי חמי זצוק"ל דברי דוד המלך 'לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חיינתי'. למרות חסר כוחותיו וחולשתו הגדולה, חביבותו ואהבתו לתורה נסכו בו כחות מחדשים, והשפיעו עליו חיות ושמחה עצומה עד סוף הסדר. הוא שאב את כל חיותו מהתורה הקדושה".

אידי דחביבא ליה יהיב דעתיה!

והדברים תואמים היטב ללשונו של ה'אור החיים' הקדוש על הפסוק "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח" (שמות ו, ט): "אולי כי לצד שלא היו בני תורה לא שמעו, ולזה יקרא קצר רוח כי התורה מרחבת לבו של אדם..."

מפליא לראות כיצד התורה הרחיבה את לבם של חכמי התורה!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

פעם בביתו של מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצוק"ל בעת שהגיע רופא העיניים לבדוק את מצב תקינות ראייתו. לצורך הבדיקה הוציא הרופא מהארון את ספר 'קצות החושן' וביקש מהרב שך לקרוא בו בניסיון לקבוע על פי אופן הקריאה את גובה המספר לו הוא זקוק.

סיפר רבי ירחמיאל בהתפעלות את אשר ראו עיניו:

מיד כשראה הרב שך את השורה הראשונה ב'קצות' התחיל לקרוא בו בלהט ובמהירות בלא יכולת הפסקה. אך הרופא קבע נחרצות שבהכרח הרב אינו קורא מתוך הספר אלא מתוך זכרונו, משום שהמספר שהוא שם כעת במשקפי הבדיקה נמוך בהרבה מהמספר לו זקוק הרב.

הרופא ביקש להוציא ספר אחר.

הביאו את הספר 'שב שמעתתא'

הרופא ביקש להוציא ספר אחר. הביאו את הספר 'שב שמעתתא', אך גם כאן נשנה הדבר על עצמו. הרב שך קרא בקצב מהיר, והרופא שוב שלל את תקינות הבדיקה - כי לא תיתכן קריאה מהירה כל כך במספר כה נמוך במשקפיים. וכך חזר הדבר על עצמו גם כשהוציאו את ספרו 'אבי עזרי'.

בשלב זה אמר הרופא: "נדמה לי שבכל הנוגע לספרים תורניים, ראייתו של הרב פועלת שלא כדרך הטבע. אני מציע שיביאו עיתון או ספר חולין כלשהו, דרכו יהיה ניתן לאבחן בצורה מקצועית ולקבוע את מצב הראייה האמיתי".

ואכן, כפי ששיער הרופא כן היה. כשהביאו לפני הרב את העיתון היומי והתבקש לקרוא בו, התאמץ רבות כדי להבחין במילים ולהשלים את המשפט, וכך הצליח הרופא לקבוע את המידה התואמת למשקפיו...

הפשט הוא, שאהבה לדבר מוסיפה יכולת על-טבעית!

כמעין פלא זה נוכחתי בעצמי בהזדמנות מסוימת. פעם הייתה לי הזכות להרכיב לזמן מועט את משקפיו של מרן ה'חזון איש' זצוק"ל. הבטתי מבעד לעדשות, דרכן הביטו עיני החודרות, הטהורות והקדושות של ה'חזון איש', ונחרדתי לראות את המספר הגבוה לו נזקק.

מנגד, ראיתי גם את הגמרא מסכת חולין ששימשה את ה'חזון איש'. היא הייתה עטורה במאות הערות צפופות וקטנטנות. בין דפי הגמרא היה מונח מכתב ארוך של מספר עמודים גדושים בדברי תורה, כתב קטן, בכתב ידו של אחד מחשובי תלמידי החכמים שבאו לחסות בצלו של ה'חזון איש' ולקבל לקח מפיו, הגאון רבי אברהם יעקב וינר זצ"ל.

התפעלתי עד מאוד כיצד ה'חזון איש', שהיה קצר רואי, עם מספר כה גבוה במשקפיים, הצליח לקרוא ולכתוב אותיות קטנות כאלו. אך כנראה שגם זה היה מכוח האהבה הגדולה שלו לדברי תורה, אהבה שקלקלה את השורה.

הגאון הצדיק רבי סנדר פריינד זצ"ל סיפר, כי פעם התקייים דין תורה אצל מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל, ראש ישיבת 'עץ חיים', בין בעלת בית לעוזרת שלה. רבי איסר זלמן שמע את

בכל בוקר מביא אותנו אברהם אבינו לכסא הכבוד, בצהרים, יצחק אבינו עם הכח שלו מביא אותנו לכסא הכבוד, ובערב - יעקב אבינו מביא אותנו לכסא הכבוד, התפילה מניעה את העולם, משנה גזירות, זה לא מטוס, זה 'טיל' לכסא הכבוד

על התפילות שמגיעות לכסא הכבוד והישועות ששואבים ממעיני הישועה

הכל נמצא, רק תיקח.

המטוס שוקל מאות טונות והוא מטיס מאות איש. הטייס עצמו אינו יכול להזיז ולקדם את המטוס אפילו מילימטר

התפילה - אומר רבי שמשון פינקוס זצ"ל - היא החפץ היקר ביותר שקבלנו מה'. הוא נוצר על ידי אברהם אבינו - שיצר את תפילת שחרית, על ידי יצחק אבינו - שיצר את תפלת מנחה, ועל ידי יעקב אבינו - שיצר את תפלת ערבית.

למה דומה הסידור? למטוס. המטוס שוקל מאות טונות והוא מטיס מאות איש. הטייס עצמו אינו יכול להזיז ולקדם את המטוס אפילו מילימטר. איך פועל המטוס? יש בו מנוע המורכב ממיליוני רכיבים. אנשי התחזוקה ממלאים את מיכל הדלק של המטוס. הטייס נכנס לתא הטייס, מתיישב במושבו, לוחץ על הכפתורים הנכונים, ואז מתחיל המטוס לנוע ולהתרומם בכח עצום! האם זה הכח של הטייס? לא, זה הכח של המנוע שהומצא ונוצר מזמן, על ידי אנשים גאונים גדולים.

אנו קמים בבוקר, פותחים את הסידור ומתחילים להתפלל. התפילה מניעה את העולם, משנה גזירות. האם זה הכח שלנו? לא, זה כח

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל (ו' ה')

מאת: הרב יהושע לייבזון

בשבועות אלו, כשאנו קוראים בתורתנו הקדושה על גלות מצרים, על זעקת בני ישראל ושועתם אל ד'. חשבתי שאין מתאים יותר מאשר לכתוב על התפילה. חיפשתי אנה ואנה והנה הקרה ד' לידי בעמדות המכירה בבתי הכנסת את הספר החדש אוחילה לא-ל בעריכת הרב יעקב ישראל פוזן, על נושא התפילה. דפדפתי ומצאתי בו מאמר נפלא. הנה הוא לפניכם:

בספר "מתוק האור" מובא, שהמגיד מדובנא זצ"ל שואל שאלה יסודית: מדוע יש צורך בכלל להתפלל, וכי הקב"ה צריך את רשימת הקניות שלי? הרי הוא יודע בדיוק מה אני צריך גם אם לא אגיד לו זאת? ושאלה חמורה יותר: וכי הקב"ה יכול להיות מושפע ממושהו? הרי הוא רק משפיע! אם הוא לא רצה לתת לך, מה עוזר מה שדיברת איתו? הרי אם שכנעת אותו ואז הוא נתן לך - הוי אומר שהוא מושפע!

אומר המגיד מדובנא יסוד עצום: כתוב "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה" (ישעיהו יב, ג). היכן הוא המקום הזה שמשם צריך לשאוב מים בששון?

הקב"ה הוא טוב, כולו חסד, הוא כמו מעין שזורם. הכל קיים, ואדם צריך רק להתכופף ולהתקרב כדי לקחת, בתפילה אדם מתקרב, ואז הוא יכול לקבל את הישועה. אין שנוי בהקב"ה. הוא תמיד היה כולו טוב. אבל בכדי לקחת צריכים להתקרב, ותפילה, זו ההתקרבות.

משל למה הדבר דומה, למראה. עומד אדם מול המראה ומסתכל, ורואה שיש שם עוד בן אדם, הוא עושה פסיעה אחת קדימה, ואז גם ההוא מתקרב. פסיעה אחת אחורה, וגם ההוא מתרחק. והאמת מה היא? לא קרה כלום, זה רק אתה!

כך בענין התפילה - הקב"ה אין בו שום שינוי, אך כשאני מתקרב זה נראה לי שה' מתקרב אלי, וכשאני מתרחק זה נראה להיפך. אבל באמת אין שום שינוי בקב"ה.

זה הכח של התפילה - "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה". כשאני מתפלל אני מתקרב אל ה', מקור כל הישועות, ונראה לי שגם ה' מתקרב אלי.

זהו שאומר הכתוב: "יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך" (תהלים לג כב), כמה שאתה מיחל לקב"ה ומתקרב - כך ה' נותן לך את הישועה.

שנוצר על ידי גדולים - אברהם אבינו. אנחנו משתמשים בכח שהוא המציא עבורנו. זה לא מטוס, זה 'טיל' לכסא הכבוד. בכל בוקר מביא אותנו אברהם אבינו לכסא הכבוד. בצהרים, יצחק אבינו עם הכח שלו מביא אותנו לכסא הכבוד, ובערב - יעקב אבינו מביא אותנו לכסא הכבוד.

בשעה שאומרים פסוקי תהלים, דוד המלך בעצמו אומר פסוקים אלו לפני ה' ומתפלל את תפילתנו.

כשאומרים פסוקי תהלים, אנו משתמשים בכח של דוד המלך. אומרים חז"ל (יבמות צ"א): "כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר", כמו כן, כשאומרים פסוקי תפילה של אותו צדיק - שפתותיו דובבות בקבר, אם כן, בשעה שאומרים פסוקי תהלים, דוד המלך בעצמו אומר פסוקים אלו לפני ה' ומתפלל את תפילתנו.

אנשי כנסת הגדולה תיקנו את נוסח התפילה. מאה ועשרים זקנים, בהם הנביאים חגי, זכריה ומלאכי, מרדכי הצדיק, זרובבל, עזרא הסופר, דניאל, חנניה מישאל ועזריה - כל אלו יצרו לנו את המכשיר הגאוני הזה שנקרא תפילה, ואיתו אנו יוצרים ומתחזקים את הקשר עם בורא עולם.

הכח הטמון בתפילה הוא עצום. אם נחזור להשתמש במשל המנוע, לפעמים המנוע של מכונת הכביסה לא עובד. אני חושב לעצמי: אפרק את החלקים וארכיב אותם מחדש, והדברים יסתדרו. אני משחרר כמה ברגים, מפרק כמה חלקים, מנקה אותם, ומחזיר בחזרה. והנה נשאר לי כמה ברגים שאינני מוצא את מקומם. אני חושב לעצמי, לא קרה כלום, אפשר להסתדר בלעדיהם.

אבל מסתבר שבבורותי - טעיתי. אין בריה, אני מזמין טכנאי. הוא רואה את הברגים ושואל: למה הם בחוץ? אני מספר לו שניסיתי לפרק בכוחות עצמי, וכשהחזרתי את הברגים למקומם - נשאר לי כמה ברגים מיתרים.

גער בי הטכנאי: "אין ברגים מיותרים! לכל בורג יש תפקיד, אם חסר בורג - חסר בשלמות של תפקוד המכונה!"

הסידור הוא כמו מכונה. על ידי התפילה שלנו אנו מפעילים את המנוע. אין מילה מיותרת. כל מילה יש לה תפקיד, כל פסוק יש לו כח מיוחד. אם אתה מאחר לתפילה והפסדת איזה מזמור בפסוקי דזמרה - זו רעידת אדמה. חסרה לך חתיכת חיים!

הסידור הוא שלימות. מי שמחסיר או מדלג על חלק ממנו, אפילו חלק קטן, הריהו מחוסר מהשלימות הזאת. כל עקרת בית יודעת שיש תכנית של מכונת כביסה לכביסה עדינה, להרתחה וכדומה. מי שרוצה להשיג את התוצאה המבוקשת צריכה להקפיד על ההוראות. המתכונת של התפילה זו התוכנית של ה' בכדי להחיות ולקיים את עולמו. מי שמחסיר או משנה משהו מהתוכנית, הריהו משבש במו ידיו את התוצאה.

אם צריך לומר "מוריד הגשם", ואנו אומרים "מוריד הגשם" - אנו

פועלים לפי התוכנית ומקבלים גשם. כך עובד ההסדר שלנו עם הקב"ה בעולם - הכל שלו והכל שלנו. אבל אם במקום לומר "מוריד הטל" אומרים "מוריד הגשם" - משבשים את התוכנית. יש לנו 'סידור' מיוחד עם בורא עולם, ולשם כך הוא נתן לנו את 'סידור' התפילה. ה' אומר לנו: אמנם הכל ממני, אבל הכל תלוי בכם, החלק שלי הוא לדאוג לכם ולתת לכם את כל צרכיכם, והחלק שלכם הוא תפילה. זה האמצעי לשמור ולקיים את הברית ביני וביניכם.

לעתים באמצע הלילה האדם מתעורר ומרגיש צורך באיזה חטיף, הגוף דורש את שלו.

הכוזרי אומר, שהתפילות הן כמו הארוחות שהאדם אוכל לאורך היום. מדוע אוכלים? כדי לחיות. קמים בבוקר - הגוף זקוק לאוכל, עוברות כמה שעות, מגיעה שעת צהרים, האוכל התעכל. שוב צריך לתדלק את הגוף, עוברות עוד כמה שעות, מגיע הערב שוב הגוף מרגיש תחושת רעב וצריך לספק לו את מנת האוכל הדרושה לתחזוקו. לעתים באמצע הלילה האדם מתעורר ומרגיש צורך באיזה חטיף, הגוף דורש את שלו.

כך היא התפילה - היא הנשמה של העולם, והיא מקיימת את הקשר של האדם עם בוראו. לכן מתפללים דבר יום ביומו, ולא מסתפקים בתפילה פעם בשבוע, ולכן מתפללים שלוש פעמים ביום - שחרית, מנחה ומעריב צריך לשמור ולתחזק את הקשר הזה באופן תמידי, זה המפתח לקיומנו.

אם אתה שומע את קולי - אני שומע אותך

לפנינו משל נפלא הממחיש את הגישה הנכונה והראויה לתפילה: אב ובנו נכנסו ליער. הילד התחיל לשחק ולהתעכב, והאב רצה להתקדם, ללכת הלאה, אמר האב לבנו: "תפסיק לשחק ונתקדם בדרכנו אך הבן לא שמע לדבריו והמשיך לשחק. האב ניסה שוב, אך ללא הועיל.

עד שאמר לו האב: "בני היקר, אני מתקדם הלאה, ואתה, מדי כמה שעות תצעק אלי 'אבא!', וסימן יהא נקוט בידך: אם תשמע את קולי שאני עונה לך - תבין שגם אני שומע אותך. אבל אם לא תשמע את קולי - תבין שגם אני לא שומע אותך, ותדע שמצבך רע ומר, תעית בדרך! או אז, תתחיל לרוץ, עד שתפגוש אותי".

והנמשל: הקב"ה שלח את האדם לכאן, לעולם הזה, כדי שיצטד בדרך העולה בית א-ל, אך הוא מתחיל 'לשחק', מתעסק בעסקים שלו. מבקש הקב"ה מהאדם: כל כמה שעות, שחרית מנחה וערבית, תצעק 'אבא, אבא'. אם אתה תשמע את קולי, כלומר: אם תרגיש לפני התפילה שאתה הולך להיפגש עם הבורא עולם, ניגש לכתובת הנכונה - זה סימן שאתה שומע את קולי, ואז תבין שגם אני שומע אותך. אבל אם לא, אם אתה סתם הולך להתפלל כי צריך להתפלל - תבין שגם אני לא שומע את הקול שלך. תעית בדרך, ועליך לקיים בעצמך: "נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה' (איכה ג, מ).

(מתוך הספר אוחילה לא-ל בעריכת הרב יעקב ישראל פוזן)

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרו עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

תורמי וזוז כ'ים ללא הגרלה!

מבצע של ארגון 'אחינו' ו'דרשו'.

תורמים לארגון 'אחינו' זרוע החיזוק
של 'דרשו' ומקבלים מתנות ענק!

איך תורמים? בכל עמדות 'נדרים פלוס' או במוקד 'דרשו' 02-5609000

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

38 כרכים כריכה רכה - פורמט כיס
ובנוסף

מנוי לחצי שנה לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות ₪ 456

תרום ₪ 22 לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה ₪ 264

1.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה
ובנוסף

מנוי ל-3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות ₪ 512

תרום ₪ 22 לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה ₪ 308

2.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

19 כרכים כריכה רכה - פורמט רגיל
ובנוסף

מנוי ל-3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות ₪ 386

תרום ₪ 22 לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה ₪ 308

3.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה
ובנוסף

ספר 'המפתח' על המשנה ברורה

סט 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים

מנוי ל-3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות ₪ 638

תרום ₪ 22 לחודש
למשך 18 חודשים
סך כל התרומה ₪ 396

4.

וזו היתה הפעם היחידה בחייו שלא התפלל תפילת ותיקין! הרי לנו מזה עד כמה החשיב אותו צדיק וגאון זצ"ל את ההכנה לתפילה עד שהעדיף לוותר על תפילת ותיקין שהקפיד עליה כל ימי חייו בכדי לא לגשת להתפלל בלי הכנה נאותה!

ענייני הפרשה באגדה ובהלכה

רבי זאב איידלמן זצ"ל
צילום: עודד פריד

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל (ו'ה')

הרב אליהו הרשור

במסכת ברכות (ל) מצינו את המשנה הידועה, כיצד היו החסידים הראשונים מתכוננים לתפילה: "חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין, כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים!" ומשנה זו היא אבן ויסוד לכל הענין של הכנה לתפילה - אשר הדעת אומרת שלא יתכן שיבוא אדם מן השוק או מן עסקיו ויגש ישר לתפילה מתוך עסקי העולם השפל, אלא קודם עליו ליישב דעתו שעה אחת להתבונן כראוי לפני מי הוא עומד - מלכו של עולם, ואיזו פעולה הוא הולך לעשות עתה - מצות התפילה, ואזי יכול הוא לפתוח את פיו ושפתותיו ולהתפלל קדם השי"ת.

כל מי שלומד משנה זו שואל את עצמו, הלוא הדין של אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש נאמר לכל אדם, ואם כן מה ראתה המשנה לספר לנו כי חסידים הראשונים נהגו לשהות שעה אחת קודם התפילה, ומשמע שרק הם שהיו במדרגה גבוהה נהגו כך ואם כן מה נוגע הדבר לשאר בני אדם?

תירץ על כך הגאון רבי זאב איידלמאן זצ"ל: הביאור בזה פשוט, שכוונת המשנה לומר: אם רואים אנו שהחסידים הראשונים נזקקו לשעה אחת על מנת לגשת לתפילה, אנו מה נענה אבתריהו! הלוא זקוקים אנו לכמה שעות בכדי להתכונן לתפילתנו אך לכל הפחות כשכבר נעמוד להתפלל נעשה זאת מתוך כובד ראש!

התפילה ככלי ירייה

במאורעות שעבר יעקב אבינו מצינו שהוא אומר (בראשית מה, כב): "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי" ופרש"י שם: "בצלחות ובבעות". דהיינו שהתפילה נמשלה לחרב ולקשת.

ודבר נאה אמר בקודשו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא ז"ע בהקשר לפסוק זה, דהנה יש לשאול מה הקשר בין תפילה לחרב וקשת? הוא שאל והוא ענה. התשובה לכך היא כי המחזיק כלי נשק מקדיש את רוב זמנו להכנה, השחזת החרב, מתיחת הקשת וכדומה, ואילו הירייה עצמה היא כהרף עין!

כך הוא גם בתפילה, העיקר הוא ההכנה לתפילה, הרי אמרו חז"ל שהמתפלל צריך שישהה שעה אחת קודם תפילתו. ואילו התפילה עצמה צריכה ריכוז רב והיא יכולה להיות תמציתית ולא בהכרח

ארוכה מאוד!

מתי ויותר רבי זונדל קרויזר על תפילת וותיקין?

ולחזוק הענין נביא בזה מעשה נפלא (אשר מובא בספר 'תפילה דיליה'). ידוע כי הגאון רבי זונדל קרויזר זצ"ל לא החסיר תפילת ותיקין מעת היותו בגיל שבע במשך כל ימי חייו חוץ מפעם אחת.

ומעשה שהיה כך היה: הדבר אירע באחת הפעמים בה היה בדרכו לתפילת ותיקין כהרגלו, והוא נפל ושכב על האדמה תוך שהוא סובל מכאבים עזים עד שבא אחד מתושבי השכונה וסייע לו להתרומם. הלה הוסיף ואמר לגאון זצ"ל כי אם ימהר עוד יספיק להגיע לתפילת ותיקין.

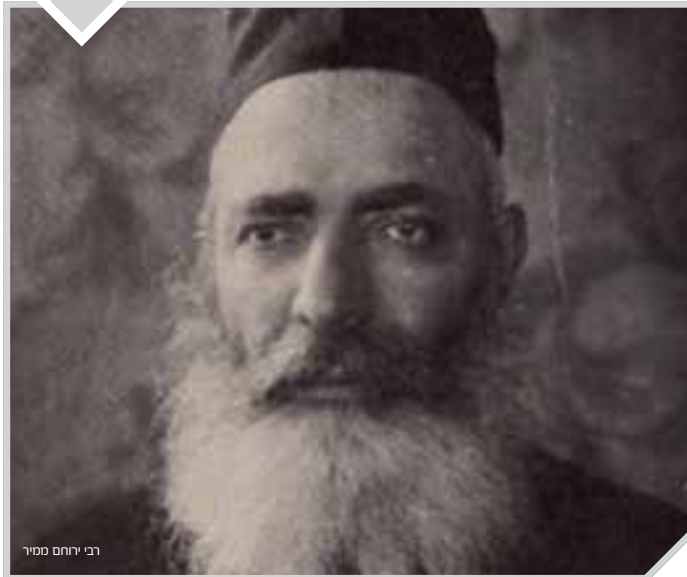
ענה לו הגאון רבי זונדל קרויזר זצ"ל: "הפעם אוותר על תפילת ותיקין, וזאת משום שלתפילה לעולם לא ממהרים! היא צריכה להיות מתוך ישוב הדעת! אני לא מוכן עכשיו עדיין לתפילה!"

וזו היתה הפעם היחידה בחייו שלא התפלל תפילת ותיקין! הרי לנו מזה עד כמה החשיב אותו צדיק וגאון זצ"ל את ההכנה לתפילה עד שהעדיף לוותר על תפילת ותיקין שהקפיד עליה כל ימי חייו בכדי לא לגשת להתפלל בלי הכנה נאותה!

נורא למתבונן!

וכך שומע רבי ישראל סלנטער את הגבאי אומר: "צווי גראשין... דריי גראשין... - שני גראשין... שלושה גראשין... והוא פורץ בבכי... פניו אינן נראות מבעד לטלית, אך קולו נשמע היטב... רבי ישראל ממרר בבכי נורא...

כשמכרו עליות בפני רבי ישראל מסלנט...

ובטוח, רגוע ושמח? כיצד לא יפחד מבורא העולם? הרי גם אם הדברים אינם בטוחים לו במאת האחוזים, די באחוז קטן, כדי לפחד. התבוננות קלה וכנה, תקנה למתבונן יראה טהורה.

מרנא רבי ישראל סלנטער זי"ע נאה דרש ונאה קיים, הוא למד מוסר השכל מכל מאורע שחווה בחיים, כך היה כשהזדמן פעם לבית כנסת באחת העיירות והגבאי מכר את העליות... "צווי גראשין צו מצוות...". כך היו מבטאים בליטא מטבע קטן 'גראשין', כמו שהיו אומרים בשעתו כאן בארץ 'גרוש'...

וכך שומע רבי ישראל סלנטער את הגבאי אומר: "צווי גראשין... דריי גראשין... - שני גראשין... שלושה גראשין... והוא פורץ בבכי... פניו אינן נראות מבעד לטלית, אך קולו נשמע היטב... רבי ישראל ממרר בבכי נורא...

המתפללים נגשו לרבי ישראל לבדוק מה קרה? אולי אינו חש בטוב...? אך הוא המשיך לבכות... בקושי רב הצליחו לשמוע את דבריו: "שמעתם מה אמר הגבאי 'גראשין'...!" 'גרא' באידיש זה 'לבן - אפור', ו'שין' זה 'כבר', המשמעות היא שהזקן שלי כבר לבן אפור... מה יהא עלי... הימים עוברים, הזקן מתלבן ועוד מעט אצטרך להגיש דין וחשבון..."

הִירָא אֶת דְּבַר ה'... הִנֵּס אֶת עֵבְדָיו... וְאִשֶּׁר לֹא שָׁם לְבֹ אֶל דְּבַר ה' וַיַּעֲזֹב אֶת עֵבְדָיו... (ט כבא)

הרב ישראל ליוש

הבה נתבונן, אומר המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ממיר זי"ע, מצרים מוכים מכה אחר מכה, ורואים בחוש שדברי ה' מתקיימים והתראותיו מתממשות, ובכל פעם שפרעה מסרב לשלוח את עם ישראל ממצרים, הקב"ה בשליחות משה עבדו הנאמן, מנחית עליהם מכה קשה, אחת אחרי השניה, דם, צפרדע, כינים ועוד ועוד...

והנה מגיע זמנה של מכה נוספת, מכת ברד, אלא שלפניה מתלווה להתראה גם עצה: הכניסו את העבדים והמקנה אל הבתים והם לא ינזקו מזהברד ומהאש. הרי מי שלא יעשה כן, טיפש יקרא, המצריים הרי ראו שהקב"ה לא רק מאיים, הוא אף מקיים. הם גם חוו על בשרם את מכותיו, הן היו כואבות ומייסרות. כל מי ששכל לו בקודקודו בודאי ישמע לעצה ויכניס את עבדיו ומקנהו לבתים...

ובכל זאת, התורה קוראת לבעלי השכל הישר הללו 'הירא את דבר ה'!' וכי 'יראת שמים' היא? הרי זו שימת לב פשוטה! זו הקשבה למושכל מכל ולרצון הפשוט לחיות! הלזאת תקרא 'יראת שמים'! למדנו מכאן, אומר ר' ירוחם, כמה נקל הוא ענין יראת שמים, בשימת לב פשוטה ובהתבוננות נכונה על המציאות, אפשר לרכוש 'יראת שמים', כי המתבונן היטיב על דרכי הבורא בקיום העולם ובניהולו, מיד תעלה בליבו אימה ויראה מהבורא ית'.

אף מתאיור התורה למי שלא הכניס את עבדיו ומקנהו לבית, נלמד זאת, 'אשר לא שם ליבו', כך הוא נקרא, התורה לא קוראת לו 'אינו ירא שמיים', כי ההיפך ממי שאינו ירא שמיים, הוא אדם שלא שם על לב, כי בעבור יראת שמים, לא צריך יותר מאשר שימת לב לכל הקורה סביבו ומיד הוא יירא מהי"ת.

ר' ירוחם מתבל את דבריו במשלו המפורסם של מרנא רבי ישראל סלנטער זי"ע על אדם צמא שרצה לשתות כוס מים. האנשים הפקחים סביבו אמרו לו שהמים טובים וזכים. אדם אחר הלוקה בשכלו אמר לו שבמים הללו שהוא עומד לשתות יש סם המות. אין ספק שהאדם הצמא לא ישתה את המים, כי על אף דעת הרוב הפקה, הוא לא יסתכן, ויחשוש לדעת המיעוט, אף שהיא נאמרה מפיו של אינו שפוי, כי חייו כה חשובים לו ולא יכניס אותם אף לא לסיכון קל ורחוק, אולי המשוגע ההוא צודק...

אם כן, מסיק ר' ישראל סלנטער, כיצד צועד לו האדם בעולמו שליו

רבי חיים שראה כי הרבנית מתקרבת, פחד שהיא תגלה מי הוא, ולכן קרא לה, 'אל תגלי', אך קריאתו 'אל תגלי' הובנה אצל המשתתפים כ'אל תגלי היכן המנות הגנובות', ולפיכך אחד מן החבריה החל להלום בו, כיאות לגנב שפל...

על תיקוני השובבי"ם, ועל זמני תיקון נעלים ומרוממים

מאת: הרב צבי גטקר

ימים אלו הם ימי השובבי"ם, נהגו בהם עפ"י האר"י הקדוש מנהגי פרישות וקדושה, משום שבאלו הפרשיות אנו מעוררים את ענין הגלות והגאולה, ומה הייתה הגלות, גלות הנפש, שיעבוד הנשמה, השקיעות רח"ל בשערי טומאה. ולכן שבועות אלו של שובבי"ם ת"ת, הם זמני תיקון נעלים ומרוממים.

מקובל בעולם הישיבות, מרבי ישראל מסלנט, ומהסבא מקלם, כך גם נהג כמובא בספרי קורות הימים המשגיח ר' ירוחם ממיר עצמו, כי לבני ישיבה התיקון הראוי בימים אלו הוא עמל התורה בעיון וברציפות, הלימוד, והתפילות ברצינות, וכן הסבא מקלם שם דגש על ברכות הנהנין בכוונה.

התורה והעבודה בימים אלו, סגולתה לרומם את הנפש מגלות הנשמה לגאולה מאירה. ואכן גם בימינו אלפי בני תורה לומדים שעות ע"ג שעות ברציפות, בימי השובבי"ם, אשרי עין ראתה זאת. ידוע מרבי משה מקוברין שאמר כי בפסוק "וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא", כאן כתוב שורש השעבוד, שהוא עצבות, חוסר שמחה, הנובעת מחיסרון במידת הסבלנות.

יש משפט מקובל, אם לא הולך כמו שרוצים, תרצו כמו שהולך. אבל האמת היא שמי שמקבל את מה שהולך, הולך לו כמו שהוא רוצה. מי שעשיר במידת הסבלנות, לסבול כל מה שבא, ולומר, לטב עביד, הכל לטובה, הוא רואה את הישועה מהר יותר.

וביאר הקוברינער, כי האחים שאמנם ירדו לגלות במצרים, אבל ירדו בשמחה ובקבלת העניין מידי שמיים, וע"כ הם לא נשתעבדו בפרך, אבל "כל הנפש הבאה מצרימה", כלומר ילדיהם ש'הובאו' בלי חשק למצרים, לא היתה בידם השמחה, וקבלת הגזירה, אזי אחרי שוימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא, ולא נשאר מי שמקבל את המצב בהכנעה ואהבה מספקת אז התחיל שיעבוד מצרים.

הגאון רבי אליעזר פלשינצ'קי זצ"ל סיפר להרב ריזי

הגאון רבי אליעזר פלשינצ'קי זצ"ל סיפר להרב ריזי, כי שוחח פעם עם החזו"א על ענין הגלויות שהיו עורכים גדולי הדורות בשנים עברו, מה היתה הסיבה לעריכת גלות? החזו"א אמר לו כי בשונה מההבנה הפשוטה שגלות היא לשם פרישות מכל הסובב והתבודדות לתקופה, הוא סבור כי הסיבה שהצדיקים היו עורכים גלות, היא כדי לחוש את צער השכינה, וביאר, הלא הצדיק יושב בביתו ובקהילתו, ועוסק בתורה ובעבודה יומם ולילה, בעסקו בתורה אין מדושן עונג ממנו, כולו משוטט בעולמות אחרים, הרחק מהגלות, לפיכך בכדי להשתתף בצער השכינה ועמ"י היו יוצאים למסע גלות.

ויש לי הוכחה לכך אמר לו החזו"א ממעשה שהיה:

מרון רבי חיים מוולאז'ין זיע"א, כרבו הגר"א וכשאר צדיקי הדור ההוא היה יוצא למסע גלות מפעם לפעם, פעם אחת כאשר הודיע בביתו כי מתעתד הוא לצאת בקרוב, ביקשה ממנו רעייתו להצטרף למסע העילאי, רבי חיים הופתע מהבקשה, וביקש להניא אותה, הוא תיאר לה כיצד נראה מסע שזוה.

יוצאים עם העגלון, מיטלטלים יום שלם על בדרכי החצץ המקפיצות, ולעת ערב מגיעים לאיזו עיירה, מחפשים את בית הכנסת, שם אף לא אחד יודע מי אתה ומה מעלתך, מתפללים מנחה וערבית, אוכלים קצת ממה שמויעד לעניים וארחי פרחי מזדמנים, וישנים

ועלינו ללמוד מכך, שגם בגלותנו אנו, בעבודת ה' מתוך שמחה, אין גלות, ואין שיעבוד, יש רק עונג ואושר, לחיות כימי השמים על הארץ. כפי שלמדנו מהמעשה הבא, אשר היה שגור בפיו של הגאון רבי גרשון ריזי זצ"ל.

לשמע הקריאו הציצה הרבנית מעבר למחיצת הנשים, וראתה כי במרכז הבלגן יושב לא אחר מבעלה הגדול, וכמה אנשים דוחפים אותו, ומציקים לו... היא כמוזבן נרעשה, ובאופן טבעי נכנסה אל מעבר למחיצה והתקרבה למקור ההתרחשות, רבי חיים שראה כי הרבנית מתקרבת, פחד שהיא תגלה מי הוא, ולכן קרא לה, 'אל תגלי'.

למחרת אמר רבי חיים לרבנית

אך קריאתו 'אל תגלי' הובנה אצל המשתתפים כ'אל תגלי היכן המנות הגנובות', ולפיכך אחד מן החבריה החל להלום בו, כיאות לגנב שפל..

אשת ר' חיים שראתה כי כלתה אליו הרעה, הבינה כי אין ברירה, והיא החלה לצעוק, מה לכם מכים את גדול הדור רבי חיים מואלז'ין. כששמעו כך, נרתעו לאחוריהם, וביקשו תיכף מחילה וסליחה, ועזבו את ר' חיים.

למחרת אמר רבי חיים לרבנית, כי לאחר שהופר התנאי, אף שאין לו תרעומת עליה, מכיון שהמצב הצריך את התערבותה, אך בכל אופן את המשך המסע הוא יעשה לבדו, והיא תחזור לואלז'ין.

אמר החזו"א הלא אם הסיבה היתה משום פרישות איך יצא ר' חיים עם אשתו, והרי הוא צריך להתבודד מכל הסובב, אלא כדברי שהסיבה היא משום שגדולי התורה הם בעונג שעשועים כל היום, ובכדי לחוש את צער השכינה הם צריכים לרדת ממקומם לגלות.

נמצא שזו ממש הסיבה שהתורה והעבודה הם דרך התיקון לימי השובבי"ם, שהרי עניינם של ימים אלו וסגולתם היא שבהם יש אפשרות לגאול את הנפש מגלות הדעת, ומה לנו שיוציא את הנשמה משיעבודה ליצר הרע יותר מלימוד התורה, ומסירות לעבודתו.

וכפי שהחזו"א ביאר, שמי שעמל בתורה, אינו יכול לחוש את הגלות, בלי לצאת לגלות, כי הוא מתענג על ה' בכל רגע ורגע, והוא כבר חי בגאולה, גאולת הדעת, והוא בן חורין.

או בבית ההקדש המוזנח, או ע"ג הספסלים בעזר"נ, מתעטפים כמה שאפשר במעיל האישי, והקור, אוי איזה קור, את לא מתארת לעצמך, לישון בעזר"נ לא מחוממת בקור האירופי, מה לך ולמסע מפרך שכזה, אך היא בשלה, אני אשתך, ובאשר אתה הולך ומתעלה, אף אני.

לאחר שחזקו עליה דברי' כי הפעם אין היא מניחה לו ללכת בלעדיה, הסכים רבי חיים שתתלווה אליו למסעו, אך בתנאי אחד, שבשום מצב, גם אם היא תראה צורך בכך היא לא תגלה מי הוא, לאחר שנתנה הרבנית את הסכמתה סיכמו ויצאו יחדיו בבוקר שלמחרת אל הלא נודע.

ר' חיים נכנס והתיישב בשולחן העניים, וזוגתו נכנסה והתיישבה בשולחן המיועד לקבצניות

ובכן יותר משתיאר לה ר' חיים היה מפרך המסע, בזיונו היו חלקם כבר בימים הראשונים, והצער והקושי היו מעל לכל דמיון.

והנה בסוף השבוע הראשון למסעם, הגיעו בשעת צהרים לאיזו עיירה, שכולה לבשה חג, בירור קצר העלה כי הערב תתקיים חתונה בעיירה, וכמוזבן גם האורחים מוזמנים, כמנהג הימים ההם בכל חתונה היו מייעדים שולחן לעניים.

ובכן בבוא העת המיועדת, ר' חיים נכנס והתיישב בשולחן העניים, וזוגתו נכנסה והתיישבה בשולחן המיועד לקבצניות.

כל הקהל כבר התיישב נטל את ידיו, אך לפתע מכיון המטבח החלה להישמע מהומה, לאחר זמן קצר התברר כי בשעה שנערכה החופה נעלמו מהמטבח שתי מנות, כמוזבן מהמנות של הנכבדים, שכללו עוף ממש!... מישוהו חמד לו את המנות והם אינם, הנשמע כדבר הזה?

סיבוב קצר בין השולחנות, והחשד נפל מיד על האורח הלא מוכר, הלא הוא ר' חיים ואלז'ינער, בעל הסעודה ניגש וביקש לדעת היכן המנות, ור' חיים כמוזבן ענה שחלילה לו מלפשוט את ידו במנות המיועדות לנכבדים וכו', כמוזבן שתשובה זו לא הועילה לו יותר מידי, ותיכף ניגשו שניים מבני המשפחה והחלו לגעור בו, ולדחוף אותו,

המשך מעמוד 19 | הרב ישראל ליוש

דיסקין זצ"ל, שכיהן באותם ימים כרבה של העיר קובנא, ותינה בפניו את ביזוי כבוד התורה שהיה במכירת העליות: "הכיצד 'חתן תורה' עליה כה מכובדת לא נמכרה במחיר הראוי לה...?! איך יתכן שבכל בית המדרש לא נמצא איש שיעריך את העליה הזו בכבוד הראוי לה...?!"

רבי יהושע ליב הרגיע את רבי ישראל ואמר: "אדרבה, כבוד התורה וחכמיה הוא זה שגרם לקהל לא להרבות במחיר העליה המכובדת... כאשר הם ראו שאתם רוצים לעלות ל'חתן תורה', הם נמנעו מלעלות את המחיר, כי הם רצו שאתם תזכו בעליה הזו... ברוך ה' גדול 'כבוד התורה' בקרב יהודי קובנא..."

והנה עוד סיפור על היראת שמים של רבי ישראל שנראתה שוב במכירת עליות...

שנה אחת התפלל רבי ישראל ב'שמחת תורה' בבית הכנסת הגדול בקובנא. הגבאי מכר את הכיבודים, וכשהגיע ל'חתן תורה' קם רבי ישראל והציע 'שני זוזים' עבור העליה המכובדת, וסבר שאחרים יעלו את המחיר בעקבותיו, וכך תימכר עליית 'חתן תורה' במכיר מכובד לכבודה של תורה...

אלא שלצערו הרב לא נמצא בקהל מי שיתחרה עם רבי ישראל, וכך זכה בעלית חתן תורה שלא ברצונו תמורת סכום פשוט 'שני זוזים' בלבד... למחרת, הגיע רבי ישראל אל מעונו של הגאון רבי יהושע ליב

ביקשו האורחים הנכבדים מהמלמד של 'עץ חיים' שיאות לאשר להם לקיים טקס קטן של הענקת מדליה לילד שהציל את החתול, אבל המלמד רוח אחרת היתה עמו

מגייד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי שליט"א על אמונה ופלאי הבריאה

בפרשיות אלו אנו לומדים על השעבוד של בני ישראל בארץ מצרים, פרעה והמצרים מענים אותם, הורגים את ילדיהם, הופכים אותם לעבדים בזויים ונטולי כל זכות בסיסית, מעבידים אותם בפרך ומלקים אותם בכל עת, ועוד ועוד.

כל אחד שלומד את הפסוקים האלו שואל את עצמו, על מה עשה ה' להם ככה? לא ראינו שיש שם איזה חטא נורא שעשו בני ישראל קודם לכן שבגללו הגיע להם שעבוד מצרים.

לחורבנות של בתי המקדש היו סיבות, עם ישראל היה לקוי בשמירת המצוות, היתה שנאת חנם ועוד. הקב"ה שלח את נביאיו כדי להתריע ולעורר את עם ישראל לתשובה, ורק לאחר שכלו כל הקיצין החריב את ביתו ושרף את היכלו והגלה את בניו לבין האומות. אבל לא ראינו שהיה איזה חטא נורא לפני הירידה למצרים, ואפילו אם נאמר שזה היה בעוון מכירת יוסף, מדוע בני יוסף עצמו נידונו גם הם לשנים רבות של גלות וייסורים קשים, ואדרבה בני לוי יחד עם שמעון, לא סבלו את עול הגלות, ואם כן ברור שזה לא עונש על מכירת יוסף.

אמנם יש מפרשים שזה היה עונש על מה שאברהם אבינו עליו השלום שאל 'במה אדע כי אירשנה', אבל רבים לא מפרשים כך, אז מה ההסבר?

הילד התמלא רחמים על החתול, ובלא אומר ודברים זינק אל תור הבור

מעשה היה פעם בתלמוד התורה 'עץ חיים' בירושלים, שאחד הילדים צעד בחצר וראה לפתע חתול שנפל לתוך בור סיד. בזמנינו לא כל כך מכירים את המושג הזה, אבל בעל חי שנפל לתוף בור סיד היה צפוי למות בייסורים, כי הסיד אוכל ומאכל את העור והבשר.

הילד התמלא רחמים על החתול, ובלא אומר ודברים זינק אל תור הבור כדי להוציא את החתול. אלא שהתברר שהילד הכניס את עצמו לכלל סכנה ולא הצליח להיחלץ מהבור.

חברו שהיה שם, נחלץ לעזרתו, ונכנס גם הוא ובחסידי שמים הצליח להציל את הילד, שמצידו החזיק בחתול וחילץ אותו מגזר הדין הקשה שהיה צפוי לו.

הסיפור הכה הדים, גבורתו של הילד שקפץ לבור להציל את החתול היתה לשם דבר, ופעילים של עמותה למניעת צער בעלי חיים, הגיעו לתלמוד התורה, וביקשו להעניק מדליה של כבוד לילד שקפץ

לבור סיד כדי להציל חתול מסכן.

ביקשו האורחים הנכבדים מהמלמד של 'עץ חיים' שיאות לאשר להם לקיים טקס קטן של הענקת מדליה לילד, אבל המלמד רוח אחרת היתה עמו.

"זה בהחלט ראוי לכל שבח", אמר להם, "אבל אם לא שמתם לב, יש לנו שני גיבורים בכיתה שחירפו את נפשם להציל בעלי חיים. הילד הראשון קפץ לבור כדי להציל את החתול, והילד השני קפץ לבור כדי להציל את הילד הראשון, ובכך, הילד הזה גם הוא בעל חי, למי שהציל אותו גם צריכים לתת מדליה, ולכן, או שתכבדו את שני הילדים כאחד, או שלא תכבדו אף אחד מהם, כי אנחנו לא ניתן יד לפעולה שמביעה הערכה לחיים של חתול יותר מחיים של ילד!".

והנה הם מבחינים בקוף אחד, קטן וחביב, מקפץ מזנק, מטפס ומשתולל

על רקע זה נספר את הסיפור הבא, שישפוך אור על השאלה ששאלנו בפתח הדברים.

מעשה במשלחת של עמותה למניעת צער בעלי חיים, שיצאה לסיור שורשים באפריקה, כדי לבחון את מקומות התפוצה הטבעית של בעלי החיים השונים, לנסות ולמצוא את ההבדלים בין בעלי חיים שגדלו במקומם הטבעי לבין כאלו שגדלו בגני חיות וכדו'.

דבר או שניים בתנאי המחיייה של בעלי החיים האפריקאיים... הציעו לו את ההצעה המעניינת, והוא הסכים על אתר. למה לא?

חרדה גדולה נפלה עליו. הוא הבין שבעצם הביאו אותו לכאן כדי לחתוך אותו

כשהגיעו לארץ, הם בדיוק היו אמורים לערוך סיור באחד מבתי החולים, וכמובן שהם הציעו בגאווה רבה את הרכש החדש שלהם. הפריזנטור של העמותה הדואגת לבעלי החיים.

החלו לסייר בבית החולים, והוא לא הבין בכלל מה רואות עיניו. הסבירו לו שזה מכשיר שמצלם צילומי רנטגן... "לנו באפריקה יש מצלמות הרבה יותר קטנות", הוא אמר, "אני לא מבין למה אתם צריכים חדר שלם רק כדי לעשות תמונה...". כשהראו לו מכשיר MRI הוא פרץ בצחוק... "כדי לעשות תמונה אחת צריכים להכניס בנאדם לתוך מכונת כביסה??? איזה מצחיקים אתם...".

אבל כשהגיעו לאזור של חדרי הניתוח, הוא בכלל לא צחק. הוא הביט מבעד החלון אל הניתוח הפעיל, וראה אדם ששוכב על שולחן הניתוחים, ואנשים רעולי פנים עם חלוקים לבנים... חותכים אותו! ממש חותכים, עם סכין!

חרדה גדולה נפלה עליו. הוא הבין שבעצם הביאו אותו לכאן כדי לחתוך אותו. לפני שיסיפיקו לעצור אותו ולתפוס אותו בכח, הוא החל להכות את המלווים שלו, הפיל אותם ארצה, ופתח במנוסה מבוהלת. כמובן שהאירוע עורר רעש, אנשי האבטחה של בית החולים החלו לדלוק בעקבותיו, ולבסוף הצליחו לתפוס אותו. חבריו החדשים לא הבינו מה קרה. הם ניגשו אליו וניסו לדובב אותו, שיסביר להם על מה יצא הקצף.

"אתם חותכים אנשים", הוא צרח באימה, "אני ראיתי! אל תעבדו עלי, אל תרמו אותי! אני ראיתי שאתם חותכים אנשים!!!". מה עושים כדי לשכנע את האפריקאי הזה, שהניתוח הוא דווקא תועלת גדולה לאדם?

צריכים לקחת אותו, להראות לו את החולה שיצא מחדר הניתוח, שיסביר לו כמה שהוא מודה לרופאים שניתחו אותו.

אפשר להראות לו מישהו אחר, שעומד לפני ניתוח, שיראה אותו מתקשה לנשום, סובל מכאבים, ואחרי הניתוח הוא מרגיש הרבה יותר טוב, מודה ומהלל לרופא שניתח אותו, כשהבחור האפריקאי ראה את זה במו עיניו, את ה'לפני ואחרי', ורק אז הוא יוכל להשתכנע שהניתוח אכן היה לטובה.

עד כאן הסיפור, ומכאן לשאלתנו כך גם אנו, בני ישראל, במצרים עברנו 'ניתוח'. ויש עוד תקופות בהיסטוריה של עם ישראל שבהם אנחנו עוברים 'ניתוחים'. לא תמיד זה עונש, לפעמים זה פשוט 'כור היתוך'. הקב"ה יש לו את הסיבות שלו, וכדי להבין אותן, אנחנו צריכים לראות את ה'לפני ואחרי', ומאחר והקב"ה ומעשיו הם נצחיים, ואילו אנחנו חיים פה לתקופות קצרצרות של 120 שנה לכל היותר, אין לנו את היכולת

הגיעה המשלחת לארצות מארצות אפריקה, בה שורר מזג אוויר טרופי, יש שם בעלי חיים מגוונים מאוד, ובכללם כמובן גם בעל החיים החביב על ילדים ומבוגרים כאחד, הקוף.

הם נכנסו אל עומק הסוואנה, בג'יפים פתוחים ובליזוי של שומרי ראש חמושים היטב. באזורים האלו יש בעלי חיים מסוכנים, וגם אנשים מסוכנים לא פחות. צריכים להיות ערוכים לכל אפשרות... והנה הם מבחינים בקוף אחד, קטן וחביב, מקפץ מזנק, מטפס ומשתולל. הם עצרו את הג'יפים והתבוננו בו מרותקים. הקוף נהנה מתשומת הלב של היצורים המוזרים האלו היושבים בתוך קופסאות ברזל ומחזיקים מכשירים משונים בידיהם, שאותם הם מכוונים לעברו... הוא לא הבין שהם מצלמים אותו, אבל זה לא הפריע לו ליהנות מההצגה שהוא נותן לחבר'ה.

נראה שהקוף התלהב קצת יותר מדי, הוא טיפס על גזעו החלקלק של דקל הקוקוס שצמח בסמוך, עץ שגובהו מגיע ליותר מ-20 מטרים, כמו בניין בן שש קומות לפחות. כשהגיע לפסגת העץ קטף הקופי אגוז קוקוס, ו... נתקע. היד שלו נתקעה בין שני ענפים, והוא לא הצליח לשחרר אותה בשום אופן.

החבר'ה ירדו מהג'יפים, והחלו לנענע את עץ הקוקוס בתקווה שזה יעזור לקוף להשתחרר אך ללא הועיל. הקוף התחיל לצווח ולצרוח, והפעילים שכל כך אוהבים בעלי חיים החלו לבכות יחד עמו. איך אפשר לראות בצערו של הקוף ולא להתאבל על גורלו?

פתאום הם שומעים קול של צעדים מתקרבים, ואז יצא מבין השיחים כושי רחב גרם, והוא הרים את ידיו והסביר להם באנגלית שבורה ורצועה שאין להם סיבה לדאגה, הוא רק רוצה להוריד את הקוף מראש דקל הקוקוס.

הם התרחקו מהעץ ונתנו לו לנסות את מזלו, חשבו שאולי הוא יצליח לנענע את הקוקוס בידי החסונות, אבל לא... האיש האלמוני פשוט החל לטפס ברגליו היחפות על גזע העץ, ולאחר מאמץ לא מבוטל הצליח להגיע לראשו, תוך שהוא מסכן את עצמו ועלול ליפול בכל רגע.

כשהגיע למעלה, הוא שחרר את ידו של הקוף מבין שני הענפים, והקוף לא היה צריך יותר מזה... הוא החליק במורד העץ, ירד למטה ונעלם בין העצים לקול מצהלות הפעילים המאושרים.

אחרי הקוף החליק גם המציל האלמוני שלו במורד העץ, לאט לאט הוא ירד וכשהגיע למטה, הם התנפלו עליו בשאלות: "זה הקוף שלך?", הם שאלו אותו, "הוא ממש חמוד!". אבל האפריקאי השיב להם בתמיהה, "מה פתאום הקוף שלי? למי יש קוף, מה אני יעשה איתו? קופים יש פה בשפע, והבשר שלהם בכלל לא טעים...".

"אז למה סיכנת את עצמך כדי להציל אותו?", הם שאלו בחוסר הבנה, והוא השיב להם, "מה זאת אומרת, ריחמתי עליו! שמעת את זה? שמעת את עוצמתו על נפשו ולא יכולתי לעמוד מנגד...".

משהבינו שלפניהם עומד איש אציל נפש עם כזאת אהבה עצומה לבעלי חיים, הם החליפו מבטים ביניהם ואמרו, או! זה רעיון! אנחנו נביא אותו לארץ, והוא יהיה הפריזנטור של העמותה, הוא גם בעל מראה אקזוטי, יש לו אהבה גדולה לבעלי חיים, ובטח הוא גם מבין

לבוא ולומר שיש לנו את התמונה המלאה. אנחנו ניצבים רק בפני החלון של חדר הניתוחים, רואים את פעולת החיתוך בבשר החי, ולא מבינים את המשמעות שלה ואת המטרה שלשמה היא נעשית.

כל מי שסוּחב שק מלט מקבל מעטפה עם עשרת אלפים דולרים במזומן

משל לאדם שעומד ברחוב עם ערימה של שקי מלט, ומבקש מהעוברים והשבים שיעזרו לו לסחוב את השקים במעלה המדרגות של הבניין הסמוך עד לקומה הרביעית. כל שק שוקל חמישים קילוגרמים! מה הסיכוי שמישהו יסכים להיענות לאתגר ולגמול עמו את החסד הזה? אפסי! חמישים קילו זה משקל עצום לאדם מן השורה, מי הוא ואיזה הוא שיכול בכלל להרים שק מלט מהרצפה? לעלות אתו במדרגות ארבע קומות? זה בלתי אפשרי!

אבל אם אותו אחד יתחייב שכל מי שסוּחב שק מלט מקבל מעטפה עם עשרת אלפים דולרים במזומן, מה הסיכוי שמישהו יעזור לו? אפשר להניח בוודאות מוחלטת שבתוך זמן קצר מאוד כל השקים יהיו בקומה הרביעית.

למה? כי בשביל סכום גדול כל כך, אנשים יתאמצו יעלו עם השק עד לקומה הרביעית וירוצו מהר כדי להעלות שק נוסף בשארית כוחותיהם, כדי לקבל תשלום כפול.

מה השתנה בעצם? האם מה שמקודם היה בלתי אפשרי הפך פתאום לאפשרי? התשובה היא שכן, כשמבינים שזה מאוד מאוד משתלם, הכל הופך להיות אפשרי.

חבול ומושפל שב היהודי לביתו, פרץ בבכי וסיפר לאשתו שהוא קיבל מכות כואבות במיוחד

מסופר על פריץ אחד שהיה לו חוכר יהודי שבמשך שנים רבות החזיק בחכירה את בית המרוח ושירת נאמנה את השיכורים של הכפר. פעם בשנה הוא נתן לפריץ את חלקו, וכולם היו מרוצים. לימים עלה הפריץ הזה לגדולה ועבר להתגורר בעיר הבירה שם יוכל להיות קרוב למלך. במקומו מינה את אחד ממקורביו שיכהן כ'פריץ זמני' וינהל את עסקיו כראות עיניו.

אותו ממלא מקום היה שונא ישראל גדול ולכן החליט שמעתה ואילך היהודי צריך לשלם דמי חכירה פי ארבעה, והוא החיל את החלטה הזאת גם רטרואקטיבית, כך שבהגיע המועד נדרש היהודי לשלם סכום של פי ארבעה ממה שתכנן ויכול היה לשלם.

כמובן שלא היה בידו סכום גדול כל כך, ועל כן החליט הממלא מקום של הפריץ לנהוג כמנהג שנהגו בפריצים במי שחייב להם כסף ולא עמד במועדי התשלום. הוא הורה למשרתיו להכות את היהודי, ואלו הנחיתו עליו מכות שוט כואבות במיוחד.

חבול ומושפל שב היהודי לביתו, פרץ בבכי וסיפר לאשתו שהוא

קיבל מכות כואבות במיוחד שייקח לו כמה ימים עד שיוכל להתאושש מהן.

אחרי תקופה הגיע הפריץ הראשי, בעל הבית, וכששמע שממלא מקומו עומד מאחורי מעשה נבזה ומכוער כל כך שבמסגרתו הוכה היהודי על לא עוול בכפו, התמלא חרון אף, דאג להעניש את ממלא מקומו על כך שהוא ניצל את סמכותו לרעה והתנכל לחוכר הנאמן שמפעיל את בית המרוח ברוב כשרון כבר הרבה מאוד שנים.

כמו כן החליט הפריץ שעל כל מכה שקיבל היהודי ממשרתיו, יעניקו לו פיצוי בסך של מאה זהובים.

שוב פרץ היהודי בבכי לתדהמתה של רעייתו שלא הבינה למה הוא בוכה, אדרבה, עליו לשמוח שהוא מקבל פיצויים הגונים. השיב לה בעלה: את לא מבינה שיינדל, אני לא בוכה על זה שקיבלתי מכות, אלא על כך שלא נתנו לי עוד עשר או עשרים מכות שוט. אם הייתי יודע שעל כל מכה אקבל מאה זהובים, הייתי מתחנן אליהם שיכו בי עוד ועוד, כך הייתי הופך לעשיר גדול הרבה יותר...

כך גם אנו, מקבלים לפעמים מכות, אבל אנחנו צריכים לדעת ולהאמין שאנחנו צפויים לקבל את שכרנו משלם, מאת הבורא יתברך.

האם יש צורך להעיר את הבחורים לאחר רדת הלילה

מזכירים יציאת מצרים בלילות

מעשה בקבוצת בחורים שחזרו מטיול בימי בין הזמנים. הטיול נמשך שעות והיה מלא חוויות ומפרך, הולכים הבחורים לישון זמן קצר לפני שקיעת החמה, כמובן לאחר שכבר התפללו מנחה. דא עקא, יש חשש שהם יישנו כל הלילה ויפסידו קריאת שמע של ערבית.

שאלה: האם יש צורך להעיר את הבחורים לאחר רדת הלילה, כדי שיקראו קריאת שמע ויתפללו ערבית, או שמאחר והם הלכו לישון בהיתר ולא עשו שום דבר פסול בכך, אין להעיר אותם, ואם ישנו כל הלילה הם יהיו אנוסים, ופטורים מקריאת שמע?

תשובה: הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל הביא ב'שלמי תודה' ראיות ברורות לכך שאדם שהלך לישון באופן כזה שעלול להיווצר על ידי כך אונס שיפטור אותו מקריאת שמע או מצוות אחרות, צריך להעמיד שומרים שיעירו אותו ולא יוכל לסמוך על כך ש'אונס רחמנא פטריה'.

את המקרים הללו משווה ה'שלמי תודה' למי שלא טורח לקנות שופר בערב ראש השנה כי עדיין לא בא זמן החיוב, וכשמגיע ראש השנה הוא חושב את עצמו לפטור משמיעת קול שופר, כי בחג אי אפשר לקנות שופר... ברור שאדם כזה יהיה בכלל של מבטל מצוות עשה, משום שהיה עליו לדאוג לשופר לפני שיבוא זמן החיוב.

אמנם ייתכן שכיוון שכרגע הם אנוסים, אין חיוב להעיר אותם מעיקר הדין, אלא אם כן ידוע לנו בבירור שלא יקומו ולא יתפללו אם לא נעיר אותם.

"כשייסדנו את השיעור שתינו 'לחיים' כל המשתתפים יחד, וסיכמנו שבעז"ה בעוד 14 שנה ניפגש יחד פעם נוספת ונשתה 'לחיים' לרגל הסיום..."

הגאון רבי יחזקאל שרגא שימון דומ"ץ בק"ק צאנז בצפת, ובנו ראש כולל צאנז הרה"ג ר' יקותיאל יהודה שימון, בשיחה על לימוד 'עמוד היומי' ומבחני 'דרשו'

מאת: אברהם פוקס

הרה"ג ר' יקותיאל יהודה שימון, הוא אחד מעשרות אלפי הלומדים והנבחנים ב'עמוד היומי'. במסגרת השיחות שאנו מקיימים עם הנבחנים, אנחנו יוצרים לפעמים קשר באופן אקראי עם אחד או שניים מהם, כדי לשמוע מהם על הקשר שלהם עם 'דרשו', לבדוק את מידת שביעות הרצון שלהם, לקהל הערות והארות, וגם לשמוע מהם דברי חיזוק שיוכלו לעודד יהודים נוספים לצעוד בעקבותיהם וללכת בדרכם, להיבחן ב'דרשו' ב'עמוד היומי' או בכל אחת מהתוכניות הרבות הנוספות שיש ל'דרשו'.

מאוחר יותר, כששוחחנו עם אביו שליט"א, התברר לנו שהרב יקותיאל יהודה שימון הוא ראש כולל בק"ק צאנז, אבל בל נקדים את המאוחר.

ביקשנו מהרב שימון לספר לנו למה הוא לומד 'עמוד היומי', והוא הסביר לנו בפשטות שהוא נבחן כבר שנים ב'מפעל הש"ס', וכן לומד בקביעות גם 'דף היומי', וזכה ללמוד כמעט את כל הש"ס, אבל עדיין חסרים לו מספר דפים בכמה מקומות, בגלל 'חורים' שנוצרו, ושקשה לסתום אותם כי לאחר זמן קשה לאתר אותם ולזכור מה בדיוק הוא למד ואיפה הוא פספס דף או שניים.

כמה מטרות חופפות בלימוד 'עמוד היומי'

"האמת שיש לי כמה מטרות חופפות בלימוד 'עמוד היומי'. קודם כל זאת חזרה נפלאה, ומוסיפים קצת מפרשים יסודיים על הסוגיות השונות, זה נותן טעם אחר ומאיר באור חדש את הסוגיות, ובנוסף, בלימוד של עמוד ליום, ה'חורים' יהיו יותר קטנים, ויהיה קל יותר להשלים אותם, כך אפשר לסיים את הש"ס בקלות בסייעתא דשמיא, גם אם זה לוקח יותר שנים.

הרב שימון נבחן במפעל הש"ס על 30 דף מדי חודש, וכבר עשר שנים שהוא לומד בכולל לפי מסלול זה. עם זאת, בשונה מ'הדף היומי' שמחזור הלימוד שלו נמשך כשבע וחצי שנים, ב'מפעל הש"ס' המחזור נמשך זמן רב יותר, מהסיבה שאחת לארבעה חודשים יש חזרה על מה שנלמד בחודשים קודמים, וכן בחודשי בין הזמנים יש חזרות ולא מתקדמים הלאה באותו הקצב, כך שמחזור הלימוד נמשך למעלה מעשר שנים, שכמובן גם הלימוד יותר אינטנסיבי וכולל חזרות על דפים שנלמדו בשנים קודמות.

תוך כדי השיחה, מספר לנו הרב שימון שגם אביו לומד ואף מוסר שיעור קבוע ב'עמוד היומי'. זה כמובן תפס את תשומת הלב שלנו, משום שהאב, הגאון רבי יחזקאל שרגא שימון, הוא דיין בק"ק צאנז

בעיה"ק צפת, מדובר באחת הקהילות הוותיקות ביותר בארץ, ובית מדרשה שוכן בעיר העתיקה מזה כ-150 שנה.

יהודי שמקבל על עצמו ללמוד ש"ס בקצב של עמוד ליום, הרי בהחלט עונה להגדרה של 'הבא ליטהר'

את המשך השיחה קיימנו עם האב שליט"א, שכאמור גילה את אוזננו שבנו הרב יקותיאל יהודה, הנו ראש כולל בצאנז.

בשיעור אותו מוסר הרב שליט"א מדי ערב משתתפים כמניין יהודים שמבקשים לקבוע עיתים לתורה, ובמשך שלושת רבעי שעה לומדים את עמוד היומי בשמחה ובהנאה מרובה.

"יש תועלת גדולה בלימוד 'עמוד היומי', אומר הרב שליט"א בפתח דבריו, "יהודי שמקבל על עצמו ללמוד ש"ס בקצב של עמוד ליום, הרי בהחלט עונה להגדרה של 'הבא ליטהר' וממילא צריכים לסייע לו מהשמים, וזו סגולה לכך שהוא יחיה לפחות 14 שנים נוספות..."

"לכן, כשייסדנו את השיעור שתינו 'לחיים' כל המשתתפים יחד, וסיכמנו שבעז"ה בעוד 14 שנה ניפגש יחד פעם נוספת ונשתה 'לחיים' לרגל הסיום..."

"מעבר לכך, את חטאי אני מזכיר היום, כבר ניסיתי כמה פעמיים לסיים מחזור שלם של 'דף היומי' ולא עלתה בידי, כי תמיד נשארים דפים שלא הספקת ללמוד בגלל חתונה של הילד וכדו', סדר היום

המשך בעמוד 29

כשהמצרים ראו שיוצאים מהצפרדע נחילים, במקום להפסיק, הם רק כעסו מאד והכו אותה יותר חזק, וכשראו שהיא מתיזה עוד צפרדעים, שוב המשיכו להכות בחוזק כדי לנקום בה, וכך יצאו עוד ועוד נחילין שמלאו את כל ארץ מצרים בצפרדעים

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

איך מתגברים על הבעיה של קוצר רוח, שיוכל האדם להתייחס גם לשני באופן נעים וטוב?

"ולא שמעו אל משה מקוצר רוח" (ו, ט)

הנה כל אדם נמצא לפעמים בקוצר רוח, איך מתגברים על הבעיה של קוצר רוח, שיוכל האדם להתייחס גם לשני באופן נעים וטוב? את התשובה נמצא בדברי ה'אור החיים שכותב דהקוצר רוח שלהם היה בגלל שלא עסקו בתורה, כי אדם שעוסק בתורה, התורה מרחיבה את ליבו לשמוע את השני ולהיות באורך רוח, וכשעוסקים בתורה לא מאבדים שלוה כי התורה מסיחה האדם מצרותיו, וזוהי סגולת התורה, לכן אדם שרוצה שלוות הנפש יעמול בתורה, ועי"ז הוא יהיה כל הזמן שלו ורגוע.

מי שערל שפתיים וקוראים לו לעלות לתורה האם חייב לעלות?

"הן אני ערל שפתיים" (ו, ל)

מי שערל שפתיים וקוראים לו לעלות לתורה האם חייב לעלות? איתא בגמ' (ברכות נ"ה.) אמר ר' יהודה ג' דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם, ואחד מהם מי שנותנים לו ס"ת לקרוא ואינו קורא דכתיב 'כי הוא חיך ואורך ימיו'. ויש לדון האם מי שמגמגם וקוראים לו חייב לעלות, אף שיהא לו ביזיונות. בחשוקי חמד (ברכות נ"ד) הביא רבי שאם יש לו סיבה מוצדקת שאינו עולה אינו צריך לחשוש מדברי הרדב"ז (ח"א פ"ד הובא בפ"ת יו"ד סי' רמ"ב) שאם קוראים לתלמיד בעליה מכובדת יותר משקראו לרבו, לא יעלה כיון שנחשב זילזול ברבו, וכיון דמשום כבוד רבו מסרב לעלות אין כאן ביזיון לתורה, ובקובץ מוריה (ה-ו תשמ"ג עמ' ט"ו-י"ט) הביא עובדה עם האדר"ת שמנהגו היה לעלות אחרון לקרוא בתורה בפ' כי תצא כדי לצאת מצוות 'זכור את עשה לך עמלק'. בשנת תרכ"ח הוא קנה עליית אחרון והשמש טעה וקרא לו לשלישי, כי אחד מהמתפללים כיבדו בעלייה זו. האדר"ת לא עלה אע"פ שצווחו עליו. ונימוקו, שנותנים לו ס"ת ואינו קורא היינו אינו קורא כלל, אבל אם ירצה לעלות אח"כ ובמצווה מהודרת יותר אין חשש. ונשאל הגר"ח קנייבסקי זצ"ל (שערי שי"ח עמ' צ"ד) מי שכיבדוהו לגלול הס"ת, האם כשמסרב יש חשש כמסרב לעלות לתורה, והשיב 'אין ראוי' (דבזיון לס"ת שלא רוצה להתקרב אליו) (ילקוט מאיש לרעהו).

רבי אליהו דסלר זצ"ל כותב: הכרת הטוב גם לדומם

"קח מטף ונטה ידך על מימי מצרים... ויהיו דם והיה דם בכל ארץ מצרים" (י, י"ט) -

ברש"י: לפי שהגן היאור על משה כשנשלך לתוכו, לפיכך לא לקו על ידו לא בדם ולא בצפרדעים, אלא לקו ע"י אהרן. ב'שיטה מקובצת' (ב"ק צב:): מביא בשם ה'מאירי' אע"פ שראוי להיזהר שלא לבזות אדם וחפץ בעולם. מ"מ ראוי להיזהר תכלית האזהרה במה שהתכבד והשתמש בו, שלא יהרהר לבזותו כלל. וכל העושה כן יורה על פחיתות מידה, וסגנון טבע פחות ונמאס. הכרת הטוב גם לדומם - רבי אליהו דסלר זצ"ל כותב: כל מידות הנפש מושפעות ונפעלות ע"י הרגש ולא רק ע"י השכל, והרגש של בעל מעלת החסד שרוצה אך לתת וליהנות אחרים. אסיר תודה הוא לכל אשר הפיק ממנו הנאה בכל צורה שהיא, ואפילו לדומם. לכן אם אין אנו מכירים

טובה לדומם שנהנינו ממנו. וכל שכן אם אנחנו מבזים אותו, הרגש נפגע. והכלל הוא: פגיעה ברגש משפיעה ישיר על המידות. וממילא נפגמת מידת הכרת הטוב. (מכתב מאליהו ח"ג).

ורגיל היה רבינו הגר"ח קנייבסקי זצ"ל לחזור על דברי אביו בעל ה'קהילות יעקב' זצ"ל שכשאדם כועס, הוא הולך נגד השכל!

"ויט אהרן את ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים" (ה, ב) -

ובפסוקים הבאים נזכר 'צפרדעים' לשון רבים, ואיתא במדרש, שבתחילה עלתה צפרדע אחת, והכעיסה מאד למצרים והכו אותה, והייתה מתזת, ויצאו ממנה נחילין של צפרדעים, וככל שהוסיפו להכות יותר, יצאו עוד ועוד צפרדעים. ולכאורה הדבר פלא, אחרי שהמצרים רואים שבכל הכאה על הצפרדע היא מתרבה יותר ויותר, מדוע לא מפסיקים להכותה כדי שתפסיק להתרבות? ורגיל היה רבינו הגר"ח קנייבסקי זצ"ל לחזור על דברי אביו בעל ה'קהילות יעקב' זצ"ל (בברכת פרץ בפרשתנו) שכשאדם כועס, הוא הולך נגד השכל! כשהמצרים ראו שיוצאים מהצפרדע נחילים, במקום להפסיק, הם רק כעסו מאד והכו אותה יותר חזק, וכשראו שהיא מתיזה עוד צפרדעים, שוב המשיכו להכות בחוזק כדי לנקום בה, וכך יצאו עוד ועוד נחילין שמלאו את כל ארץ מצרים בצפרדעים. ומוסיף עוד: וכך הוא גם בכל ענין. כשפוגעים באחד והוא כועס, אם יהיה חכם, ישמע חרפתו וישתוק עד יעבור זעם והמריבה תישקט, אבל אם מתחיל לכעוס ומשיב דברים, והשני בוודאי לא ישתוק ועונה שוב, עי"ז גוברת המריבה, וסופו כמכת הצפרדעים במצרים. כיוצא בזה.

יש לשאול מה שונים הכלבים מהצפרדעים ולכאורה ה'מסירות-נפש' להישרף על קידוש ה' היא דבר קשה הרבה יותר מאשר לא לנבוח?...

ויעש ה' כדבר משה וימותו הצפרדעים מן הבתים מן החצרות ומן השדות" (ה, ט) -

מה יותר קשה, להישרף או לשתוק? כתב ה'דעת זקנים' (מהילקוט שמעוני רמז קפ"ב): מהבתים. אבל אותם שבתנורים לא מתו לפי שבטחו בהקב"ה ונכנסו בתנור חם בצווי ה'. אותם צפרדעים שהיו מוכנים למוות עקה"ש וקפצו לתנורים, קיבלו שכרם שהם עצמם לא מתו. ויש לשאול מה שונים הכלבים מהצפרדעים, שבמכת בכורות לא חרצו הכלבים את לשונם ובשכר זה 'ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו' (שמות כ"ב ל) ופרש"י: 'לימדך הכתוב שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, שנאמר 'ולכל בני' לא יחרץ כלב לשונו' (שמות י"א ז), אמר הקב"ה תנו להם שכרם על ששתקו ולא חרצו לשונם לנבוח וקיבלו שכרם לדורי דורות! ולכאורה ה'מסירות-נפש' להישרף על קידוש ה' היא דבר קשה הרבה יותר מאשר לא לנבוח?... והתירוץ הוא: קל יותר לקפוץ לאש מאשר לשתוק! ובדרך צחות יש לדייק כך מלשון חז"ל (ברכות מ"ג): 'נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים!' לא כתוב כאן הלכה או דין, אלא במציאות יותר נוח לאדם להכניס עצמו לתוך כבשן האש מלשתוק ולהתגבר ולא להלבין פני חברו ברבים. וזה כלול ביסוד האמור בגמ' (כתובות ל"ג): שאילו עינו את חנניה מישאל ועזריה הם היו עובדים לצלם. וכוונת הגמ' שקשה לו לאדם לעמוד בסבל מתמשך אפילו אם הוא סבל קל מלעמוד בסבל קצר אפילו אם הוא סבל קשה יותר, כי קשה יותר לחיות זמן ממושך על קידוש ה' בשתיקה, מלמות ברגע אחד בקפיצה לכבשן האש. ראייה נוספת מהרמב"ם (בפכ"ג מהל' שבת הל' כ') שפוסק דאם נפלה דליקה בחצר אינו מציל אלא מה שצריך לאותה שבת, וגם דברים של היתר ויש שם עירוב אינו מציל יותר ממה שצריך לאותה שבת מחשש שמתוך ש'אדם בהול על ממונו' יבוא לכבות את האש. ועוד פסק הרמב"ם (בהל' ממרים פ"ו ה"ז): עד היכן הוא כיבוד אב ואם, אפילו נטלו כיס של זהובים שלו והשליכו בפניו לים - לא יכלימם ולא יצער בפניהם ולא יכעוס כנגדם, אלא יקבל גזירת הכתוב וישתוק. ועד היכן מוראן, אפילו היה לובש בגדים חמודות ויושב בראש בפני הקהל, ובא אביו ואמו וקרעו בגדיו והכוהו בראשו וירקו בפניו - לא יכלימם אלא ישתוק, ויירא ויפחד ממלך מלכי המלכים שציווהו בכך. ומסיים הרמב"ם את ההלכה: שאילו מלך בשר ודם גזר עליו דבר שהוא מצער יותר מזה לא היה יכול לפרסם בדבר, קל וחומר למי שאמר והיה העולם כרצונו. ותמוה מאוד ההבדל שבין שתי ההלכות ברמב"ם, שאם ראה הרמב"ם צורך לחזק את מי שאביו ואמו זורקים את כספו לים, למה לא כתב בהלכות שבת גם כן כיוצא בזה - 'לא יכבה וירא ממלך מלכי המלכים' והתשובה: לאבד כל ממונו ולהישאר ערום וחסר כל בגלל שאתה שותק, קשה הרבה יותר מאשר לראות את כל הבית שלך נשרף!! (חיים וברכה - רבי חיים ברוך נבנצאל שליט"א).

חידות לפרשת השבוע:

- א. מאיזו מכה נהיו המצרים רעים לבני? ?
- ב. מה הקשר בין חנניה, מישאל, עזריה ואברהם אבינו לאחת מהמכות?
- ג. כמה מיני שחין הביא הקב"ה על מצרים?
- ד. מדוע במכת שחין נענשו החרטומים שלא יכלו לעמוד לפני משה, ומדוע התביישו ממנו?
- ה. למה זכו המצרים על שאמר פרעה 'ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים'?
- ו. מדוע במכת ברד אמר פרעה 'ה' הצדיק', וכשהפסיקה - נאמר 'ויוסף פרעה לחטוא'?

ונוח לחול עליו שנית. ובכל זאת לא יכלו להפוך בשרו לשחין, ולכך נכלמו מפניו, ואדרבה - מהם התחילה מכת שחין, כפי שנאמר 'כי היה השחין בחרטומים'.

- **תשובה לחידה ה.** איתא במכילתא דרשב"י, בגלל שאמר פרעה 'ה' הצדיק...' - קיבל שכר בזה שנאמר 'לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו'. עוד איתא במכילתא עה"פ (בפר' בשלח) 'תבלעמו ארץ' - באיזו זכות ניתנה קבורה למצרים - בזכות שאמרו 'ה' הצדיק'. אמר הקב"ה: אתם צידקתם עליכם הדין, אף אני לא אקפח שכרכם, ואתן לכם מקום קבורה, (וכדאיתא ברש"י שם). והטעם שפרעה אמר 'ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים', ולא אמר 'ה' הצדיק ואני הרשע', כתב ברבינו בחיי: מפני שפחד לנפשו פן יילכד בעוון העם, וכמלך היה בידו למחות ולא מיחה לפיכך התוודה על עוונם.
- **תשובה לחידה ו.** כתב הריב"א: בתחילה, כשראה פרעה שירד מטר עם הברד והקולות, אמר 'ה' הצדיק', שאפילו בשעת כעסו - מרחם על בריותיו ומזמן להם פרנסתם, ואמר אל משה ואהרן: 'העיתרו אל ה' בעדי, ורב מהיות קולות וברד', אבל 'מטר' לא אמר, מפני שרצה שהמטר יישאר. מיד: 'ויצא משה ויפרוש כפיו ויחדלו הקולות והברד ומטר לא ניתך ארצה'. הרי שגם גשם הפסיק לרדת, ולכן נאמר 'ויוסף פרעה לחטוא', לפי שראה שנתבטלה מחשבתו, כלומר - שלא בא מטר. ותמה משה בעצמו על שראה שמטר לא ניתך ארצה, א"ל הקב"ה: אל תתמה, כי עשית כן כדי להכביד לבו, כי עדיין יש לי להכותו במכת ארבה, מכת חושך ומכת בכורות.

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק שנת תשפ"ג)

- **תשובה לחידה א.** כתב המלבי"ם שבארץ גושן לא נכנס הערוב כלל, ואילו מכת דם וצפרדע - היו גם בארץ גושן, והזיק למצריים שגרו שם, ורק ישראל ניצולו, אבל במכת ערוב - לא נמצא שם כלל, אף בבתי המצריים. וכ"כ ב'עמק דבר', דהמצריים ברחו לארץ גושן, הם ובניהם, ועי"ז השיגו ישראל רעות עם המצריים. ובמדרש 'שכל טוב' פירש שבמכת ערוב נאמר 'והפליתי' - מלשון העלמה (מלשון הפסוק 'כי ילא ממך דבר') ופירושו, הקב"ה העלים את ארץ גושן, שלא יראוה חיות רעות, שאם היו רואות אותה - כיון שהייתה בתוך ארץ מצרים היו החיות נכנסות ומזיקות את ישראל.
- **תשובה לחידה ב.** כתב הש"ך בשם המדרש, לכך במכת שחין אמר הקב"ה למשה ואהרן לקחת 'מלוא חופניכם פיח כבשן' - יבוא דבר העולה מהכבשן ויפרע מהמצריים שבקשו לאבד אומה שמסרה עצמה למיתה: אברהם באור כשדים, וחנניה מישאל ועזריה שמסרו נפשם והושלכו לכבשן האש.
- **תשובה לחידה ג.** איתא במדרש הגדול: אמר רבי יהושע בן לוי: עשרים וארבעה מיני שחין הביא הקב"ה על המצרים. רפואתו של זה היא מיתתו של זה, ומיתתו של זה - היא רפואתו של זה.
- **תשובה לחידה ד.** איתא במד"ר (י"א ו), לפי שהשיאו עצה לפרעה להשליך ליאור כל הבן הילוד, כדי שימות משה, וכן חייבו אותו הריגה כשהסיר העטרה מראש פרעה לראשו, לכך נענשו שקבלו מכת ביזיון, ולא יכלו לעמוד בפני משה. וב'משך חכמה' הוסיף החרטומים התביישו ממושה שלא היה כוח בלהטיהם לעשות שחין במשה, אפילו שהיה סמוך לבית מלכות פרעה, ולא בארץ גושן, וכבר ידו הייתה מצורעת כשלג,

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים:

עכשיו ב"נדרים פלוס"

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

זו קרה בהג הפסח...

הם היו שלושה שסעדו
יחד בשולחן אחד.
אחד מהם אכל מצות יד
והשניים מצות מכונה.
האוכל מצות יד הקפיד
לא לאכול מצות מכונה,
ואילו השניים האחרים
לא מקפידים ואוכלים גם
מצות יד
האם שלושתם יכולים
לזמן בברכת המזון?

הצטרף למאות הלומדים בתוכנית
הלימוד והמבחנים של 'דרשו'
ב'דף היומי בהלכה'
וכל השאלות יעלמו...

הצטרף כבר עכשיו!

לפרטים, קבלת לוח לימוד, או רישום
בעמדות 'נדרים' ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

ב"ה עמוס מאוד בד"ינות ובלימודי הלכה ושאר מקצועות התורה, ואם שעות הערב נתפסות למשך שבוע שלם, של חתונה ושבעת ימי המשתה, אחר כך צריכים להשלים שבעה דפים, וזה אתגר לא פשוט. אבל בקצב של 'עמוד היומי' אני חושב שזה יהיה הרבה יותר קל להשלים, גם אחרי שבוע שלא יכולתי ללמוד את הקביעות היומית בגמרא, אז יש לי שלושה דפים להשלים, זה לא כזה נורא, אפשר להשלים בקלות בס"ד.

"אבל יש כאן תועלת גדולה מאוד, שבס"ד אנחנו לומדים את 'עמוד היומי' עם תוספות, כך לפי הוראה כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א, שהנחה אותנו ללמוד בשיעור עמוד גמרא עם התוס', וידוע שהרבי ה'שפע חיים' מצאנז זיע"א, היה מרבה לדבר על כך שכשלומונים גמרא צריכים ללמוד עם תוס', וזאת תועלת עצומה, כי הרי כשלומונים שיעור בערב עם אנשים שרוצים לקבוע עיתים לתורה, קשה ללמוד איתם דף שלם כל יום עם התוס'. לעומת זאת כשמדובר בעמוד, זה יותר מעשי, ובס"ד אנחנו מקווים לסיים את הש"ס כולו עם כל התוס' לכל אורכו. זה לא כזה קשה, זה רק לוקח זמן, 14 שנה, בסייעתא דשמיא!

"אבל יש נקודה אחת חשובה, שצריכים להבהיר. במקביל לשיעור שלנו ב'עמוד היומי' יש עוד שיעור ב'דף היומי'. ח"ו לא באנו לגרוע תורה מישראל, אלא להיפך, מי שלא יכול ללמוד דף ליום ילמד לפחות עמוד, ומי שיכול ללמוד גם דף גם עמוד, בוודאי תבוא עליו ברכה גדולה בכפל כפליים!"

שמי שנכנס למסלולים של בחינות, נותן לעצמו הרבה תועלת וסיפוק

לסיום מבקש הרב שליט"א להוסיף נקודה חשובה: "הנושא של המבחנים זה דבר עצום, ואני יודע שיש אנשים רבים שחוששים להיבחן, אני רוצה לומר לכם שמי שנכנס למסלולים של בחינות, נותן לעצמו הרבה תועלת וסיפוק, ומכניס את עצמו לעולם של הספקים ושל שיעבוד לתורה.

"לפני כמה שבועות שוחחתי עם הבן שלי, בדיוק באותו שבוע התחתן גיסו, ושאלתי אותו איך היתה החתונה, ואיך הם עושים את ה'שבע ברכות' וכו', אבל הוא אמר לי: עד שאתה שואל אותי על החתונה והשבע ברכות, שאל אותי על המבחנים איך הצלחת בהם, כי כשיש שמחה במשפחה ב"ה, העמידה ביעדים קשה יותר והאתגר במבחנים גדול יותר... והייתי צריך להשקיע מאמץ גדול וב"ה עשיתי את כל המבחנים הקבועים שלי ב'דרשו' ובמפעל הש"ס". מזה אומר ומה אדבר, זה חלקנו מכל עמלינו, שאלו הן הדאגות של הילדים שלנו, הלוואי ש'דאגות' כאלו ילוו אותם ואת זרעם אחריהם כל הימים, שיהיו להם שמחות משפחתיות ומבחנים במסלולי לימוד שונים של גמרא ושאר מקצועות התורה... אלו הן 'צרות של עשירים', צרות של יהודים!"

הגעת לחתונה בדיוק לפני ברכת המזון ושתיית כוס מים - או אם סיימת לברך ברכת המזון בחדר האוכל ואתה שומע זימון משולחן אחר - האם תענה "ברוך שאכלנו משלו"?

אדם הנוכח במקום שאנשים אחרים אכלו בו יחד פת, ולא אכל ולא שתה, וכגון שהזדמן לחתונה בשעת ברכת המזון - כשעונים "ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו", יענה עמהם: "ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד", כיון שאין זה ראוי שיהיה במחיצת אנשים המזמנים את עצמם לשבח את השי"ת ולא ישתתף עמהם. ואם מזמנים בְּשֵׁם, יאמר: "ברוך אלקינו ומבורך שמו תמיד לעולם ועד". ולאחר שסיימו העונים לענות 'ברוך שאכלנו', וכן כשהמזמן חוזר ואומר 'ברוך שאכלנו' - יענה 'אמן'.

ואם אכל קודם לכן מאכל כלשהו, או שתה משקה כלשהו, בין במקום זה ובין במקום אחר, וטרם בירך ברכה אחרונה - רשאי לענות 'ברוך שאכלנו', כְּיָתֵר הסועדים; אך כשמזמנים בְּשֵׁם, לא יאמר "ברוך אלקינו שאכלנו", אלא "ברוך אלקינו ומבורך שמו תמיד לעולם ועד". ולדעת הערוך השולחן, דין זה אמור אף באופן ששתה מים בלבד. ולדעת השולחן ערוך הרב, אין הדברים אמורים אלא באופן שאכל 'כזית', או שתה 'רביעית', והתחייב בברכה אחרונה; אך אם אכל פחות משיעור זה - אף כשמזמנים בשלושה, לא יאמר "ברוך שאכלנו". וכמו כן, אף אם אכל פת, אך הוא עצמו כבר יצא ידי חובת זימון - וכגון בחור שזימן בחדר האוכל יחד עם יושבי שולחנו, ולאחר מכן שומע זימון משולחן אחר - דעת הגרי"י פ"י ש"ל שעליו לענות כאחד שלא אכל כלל.

ואם נמצא בחדר אחר באותו בית, ושומע את הזימון, דעת האשל אברהם מבוטשאטש, שעונה עמהם "ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד. אולם, לדעת הגר"ח פ"י שיינברג ז"ל, אם אינו נמצא במקום שמזמנים בו, אינו עונה עמהם; ואף אם הוא בעצמו סיים באותה שעה סעודת פת ועומד לברך ברכת המזון.

ובכל מקרה, מי שאינו שותף לזימון, אינו צריך לענות אלא לקריאת המברך "נברך שאכלנו משלו", אבל לאמירת "רבותי נברך" - כתב בספר זאת הברכה, שאינו צריך לענות "יהי שם ה' מְבָרְךָ מְעַתָּה וְעַד עוֹלָם", מאחר ואין קריאה זו אלא הזמנה לזימון, ולא חלק מעיקר הזימון.

האם ניתן לצרף לזימון אנשים שאינם שומרי מצוות? ומה נהג ה'באר משה' לעשות במקרה שנאלץ לצרף מחללי שבת לזימון?

בזמן חכמינו ז"ל, לא היו תלמידי החכמים מצרפים לקיום מצות 'זימון' אנשים שדרגתם בתורה היתה פחותה - ואף אדם שהיה בקי בששה סדרי משנה, אך לא היה בקי בטעמי המשנה ובסברותיה, לא היו תלמידי החכמים, הבקיאים בתלמוד, מצרפים אותו לזימון - משום שחובת הזימון נוצרת

על ידי ההתחברות לאכילה משותפת, אשר גוררת אחריה התחברות לברך את השי"ת יחד, ואין זה ראוי לתלמיד חכם לְחַבֵּר לְמִי שֶׁדָּרָגָתוֹ פחותה.

אולם, כבר מימות הראשונים פסקו מלנהוג כן, וצירפו לזימון כל אדם, ואף 'עם הארץ' שאין לו כל ידיעה בתורה; וזאת כדי שלא להרחיק את פשוטי העם ולגרום לכך שיפרשו מדרך התורה לחלוטין, חלילה.

אולם, העובר עבירה המפורסמת בישראל לאיסור, כגון אכילת בשר טרף, בפומבי ובזדון, אפילו פעם אחת - אין לצרפו לזימון, כיון שמצנת הזימון נוצרת, כאמור, על ידי התחברות האוכלים יחד, ואין ראוי לְחַבֵּר לְרֶשַׁע כִּזֶּה וְלוֹ לְזִמּוֹן קָצֵר. אך יתכן שמותר לצרף אדם זה לזימון של עשרה, על מנת לְזַמֵּן בְּשֵׁם.

ובנוגע לצירוף אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות בזמננו - בשו"ת פני מבין [לרבי נתנאל הכהן פריד] כתב, שמאחר והם מחללים שבת בפרהסייה, ראוי להתרחק מהם, וממילא אינם מצטרפים לזימון. ובשו"ת בצל החכמה כתב, שאם הם מתגוררים בסביבה שיש בה שומרי תורה ומצוות, יש להניח שהם יודעים שיש תורה ומצוות, אלא ש"בהפקרא ניחא להו"; ואינם מצטרפים לא לזימון בשלושה, ולא לזימון בעשרה. ואָחִיו, בשו"ת באר משה, כתב, שבמקרה שנאלץ לזמן בהרכב של עשרה משתתפים שחלק מהם היו מחללי שבת, היה מדלג על המילה "אלקינו".

ודעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שאנשים שחונכו מילדותם בחינוך המנותק משמירת המצוות, ומוגדרים כ'תינוקות שנשבו', ניתן לצרפם לזימון, אבל אין זה ראוי לכבדם שיהיו הם המְזַמְּנים. וכן נוטה דעת הגר"ח פ"ש שיינברג זצ"ל; אך הוסיף, כי היתר זה אינו מוכרע, ולכן, במידת האפשר יש להימנע מלהגיע למצב בו יאלץ לְזַמֵּן עם אנשים שאינם שומרי מצוות, וכגון שלא יטול ידיו לאכילת פת.

מה הורה הסטייפלר לבתו בקשר לזימון של נשים האוכלות בפני עצמן?

שלוש נשים או יותר, שאכלו פת יחד, ללא אנשים - יש מהראשונים שסוברים שחייבות בזימון, וכן דעת הגר"א. ויש מהראשונים שסוברים שהן פטורות מזימון, וכן דעת השולחן ערוך, וכן המנהג מקדמת דנא.

וטעם הפְּטוּר לא התפרש בדברי חכמינו ז"ל והראשונים, והאחרונים כתבו טעמים רבים לדבר, והמשנה ברורה כתב שני טעמים משלו: א. שבדרך כלל לא היו הנשים בקיאות בברכת הזימון, ולכן לא חייבו אותן חכמים לאומרה. ב. את ברכת הזימון יחד עם ברכת המזון, צריך לכתחילה

לברך 'על הכוס', ושת"ת י"ן אינה ראויה לאשה.

וטעם נוסף כתב האור שמח, שמאחר וחייב הזימון נלמד בגמרא מהפסוק "פִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הִבּוּ גֹדֶל לְאַלְהֵינוּ", ומפסוק זה למדים גם חיוב ברכה לפני תלמוד תורה, ונשים הלא פטורות מתלמוד תורה, ואם כן אין פסוק זה אמור עליהן, ולכן יש לפוטרו גם מזימון. [ויש לציין, שלטעם זה מובן פטורן של הנשים מזימון אף לדעת הסוברים שמצנת הזימון היא מדאורייתא].

ואם רצו הנשים, רשאיות לְזַמֵּן. אולם, עשר נשים האוכלות יחד, אינן רשאיות לְזַמֵּן בְּשֵׁם. ומנהג הנשים שלא לזמן כלל, אף בשלושה. והגר"ש אלישיב ביאר את טעם המנהג, שהואיל ואינן יכולות לְזַמֵּן בְּשֵׁם כשהן עשר נשים, לכן אינן מזמנות כלל. והגר"ח פ"ש שיינברג זצ"ל והגר"י פ"ש זצ"ל הורו, שלמרות המנהג, אם יש נשים החפצות לְזַמֵּן, הרשות בידן לעשות כן, אך בנוסח אשכנז, יפתחו בנוסח הרגיל: "רבתי נברך", הגם שאין זה בלשון נקבה. וכן מסר הגר"ח קניבסקי זצ"ל, שאחותו שאלה את אביהם, הגר"י קניבסקי זצ"ל, אם מותר לה לזמן כשאוכלת עם נשים אחרות, והשיב בחיוב.

ברם, רק נשים האוכלות בפני עצמן פטורות מזימון, אבל נשים האוכלות יחד עם שלושה אנשים ויותר, חייבות ב'זימון', ועליהן לענות יחד עם האנשים לברכת הזימון. וכתב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, שלפיכך, אשה שאכלה יחד עם אנשים, ויצאה מהחדר, ימתינו האנשים לשובה כדי לְזַמֵּן יחד.

וטעם החיוב באופן זה, אם משום ששני הטעמים הראשונים שכתב המשנה ברורה לפטור את הנשים מזימון אינם קיימים במקרה זה, שהרי האנשים בקיאים בברכת הזימון, ואת היין ישתה האיש המְזַמֵּן; ואם משום שהחיוב של האנשים 'מתרחב' וחל על הנשים האוכלות עמם. ועם זאת, אסור לאשה לְזַמֵּן עבור האנשים, אלא אחד האנשים יְזַמֵּן עבור האנשים והנשים יחד.

(קצו, ב - ר, א)

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָּ

התושבים בשכונה כעסו על כך מאד, והיו גוערים בנערים הפוחזים ומנסים לסלק אותם, אבל הרב קראם פתר את הבעיה בדרך מקורית ויעילה הרבה יותר...

על המסירות לקדושת השבת של הגה"צ רבי ירחמיאל קראם זצ"ל

הרב ירחמיאל שמח מאד שאותו יהודי מתחזק בשבת קודש ומוצא לעצמו את הפנאי לעיין ולתור בספרים הקדושים... 'רק בשביל אדם זה שילמד בשבת קודש, היו שווים כל הדפים' היה אומר. כמובן שמידי שבוע בתו הייתה הזוכה בפרס של יום ראשון...

ואם בשבת קודש עסקינן, אי אפשר לשכוח את השיעור השבועי שיסד הרב ירחמיאל על... הכביש במרכז שכונת הר נוף ליד השופרסל.

במקום מרכזי זה היו מתאספים עשרות צעירים שאינם שומרי שבת כהלכתה.. שבאו משכונות אחרות וחיללו ר"ל את קדושת השבת ואת קדושת השכונה. צבינה של הר נוף כשכונה חרדית היה בסכנה גדולה

התושבים בשכונה כעסו על כך מאד, והיו גוערים בנערים הפוחזים ומנסים לסלק אותם. אבל הרב קראם פתר את הבעיה בדרך מקורית ויעילה הרבה יותר... יכול היה ר' ירחמיאל לעמוד ולזעוק מבוקר ועד ערב קריאות 'שאבעס', דבר לכשעצמו חיובי בנסיבות מסוימות, אך ר' ירחמיאל ביצר להילחם בתחכום, כי בתחבולות תעשה מלחמה. הוא לקח עמו קבוצה של אברכים, הם עברו בבית הכנסת וכל אחד לקח אתו סטנדר וגמרא, וכך, עם הסטנדרים והגמרות הם צעדו לעבר גן השעשועים, התמקמו במקום, ומשך שעות למדו תורה בקול רם ובהתלהבות גדולה.

התוצאה הייתה מבורכת. אותם נערים התביישו לחלל שבת על יד לומדי התורה, ובתוך מספר שבתות התופעה נעלמה לחלוטין.

(נערך מתוך הספר הרב ירחמיאל)

הציות לגדולי ישראל, זהו הקוד שבעקבותיו צעד והתנהל הגה"צ רבי ירחמיאל קראם זצ"ל במהלך כל ימי חייו. ובכללן, קבלת הניהול של בית הספר היסודי לבנות חינוך העצמאי 'חורב' באשדוד, אותו ניהל בהתנדבות מוחלטת...

מידי יום שישי היה מגיע הרב ירחמיאל לבית הספר לשם מטרה אחת ויחידה, נעלה ביותר מבחינתו - אמירת דבר תורה לתלמידות על פרשת השבוע. דבר זה היה בנפשו, והוא ראה בזה אקט חינוכי מדרגה ראשונה. שהבנות תאמרנה פירוש על הפרשה על יד שולחן השבת.

לצורך כך הוא היה מגיע מירושלים לאשדוד מידי ערב שבת, ופעמים שנסע באוטובוס מירושלים הלך ושוב אך ורק למען מטרה זו. כי אינו דומה שולחן שבת עם דברי תורה מפי הילדה, אל שולחן שבת ללא הפירוש הקבוע על הפרשה. הדבר משנה את צביון הבית בכללותו מן הקצה אל הקצה - סבר.

סבר ואף עשה.

לאות ושם דבר היו דפי הקשר שהרב ירחמיאל היה מחלק לבנות בית הספר מידי שבוע בשבוע. בכל יום שישי הוא היה מחלק דפים לתלמידות, בהם נכתבה קושיא על פרשת השבוע, כאשר הוא מבטיח כי בת שתביא ביום ראשון תשובה על השאלה - תקבל שי. אבי אחת התלמידות לקח את העניין כפרויקט אישי. האב, יהודי ירא שמים וקובע עיתים לתורה, היה ממתין בכל יום שישי בקוצר רוח, לעת תשוב בתו מבית הספר עם דף השאלה לפרשת השבוע. במשך כל השבת האב לא נח ולא שקט, עיין בספרים, פתח מדרשים, ומיד בצאת השבת כתב את התשובה על הקושייה ששלח הרב קראם.